

...naderen met een snelheid
ploopt tot 38. kilometer
ur als de damring na 57
wordt binnengeaan. De te
er die gepland...
...r, is één van de kritiek
van het prof...
en en omcirk...
zijn de r...
l afhankelijk van het goed

...op 12 oktober, aans de z...
vietnamese minister, heeft de
Amerikaanse ambassadeur in
Saigon, Ellsworth Bunker de
...
verklaring...
stop...
men...
echte...
gemaakt door leerlingen van de School voor de Journalistiek itzew.

...recente anti-Russis
monstraties door „co
tionairen” waren ge
Husak en premier Ceri
volgens de laatste ber
de mening zijn overge
Tsjechoslowakije thans
volutionaire elementen
die vanuit Wenen

25 november 1968
EXTRA
Derde jaargang-nr. 2

prins
Claus
BEZOEK School voor de Journalistiek
bezoek prins Claus

broodje ham
broodje kaas *lunch*

van der Poel
Frits
Van der Poel

Frits, laat de mensen praten!

„U bent niet uitgenodigd”

Misverstand

ontslag *erg lieve kinderen*
weg?
weg
Stappershoef *Gijs Opstappershoef.*

Stappershoef *weg*
WEER terug

pers

rel
relletje
Incident
Storm in een glas sherry

Excuses

DE TELEGRAAF
Stunt
spijt

WAT DOEN WE
ER MEE?

Wat anderen ervan denken
*
berichtgeving

Deze Krant bevat behalve de normale inhoud een extra bijlage naar aanleiding van de gebeurtenissen die begin vorige week plaatsvonden rond het bezoek van prins Claus aan de school. Krant geeft een zo exact mogelijk en chronologisch verslag van ooggetuigen. De subjectiviteit van de pers (waarbij Krant zichzelf niet uitschakelt) wordt doorgelicht door middel van een vergelijkend berichten onderzoek. Het hele spel der gissingen wordt uit de doeken gedaan door beschrijving van de handeling en wandeling van de meest omstreden figuren in deze "affaire". Waar nodig, geeft Krant commentaar. De foto's zijn van Jan Groeneveld.

Frits van der Poel passeert prins Claus op de trap. Van links naar rechts: prins Claus, adjunctdirecteur H. Schaafsma, KRANT-fotograaf Jan Groeneveld, Frits van der Poel, RVD-man C. Van Rij. Als stafdocent Bert Evenhuis even daarna deze foto uit zijn polaroid-camera haalt laat hij hem aan de heer van Rij zien, plaatsvervangend hoofd van de afdeling perszaken van de Rijksvoorlichtingsdienst.
- Van Rij: "Wat ga je met de foto doen?"
- Evenhuis: "Weet ik nog niet, ik heb nog geen plannen. Misschien voor KRANT, het blad van de leerlingen."
- Van Rij: "Ik hoop dat hij niet naar buiten gaat".
- Evenhuis: "Nee, als je er prijs op stelt mag je het negatief wel hebben".
De heer Evenhuis geeft het negatief aan de heer van Rij.
- Een negatief uit een polaroid-camera is binnen enkele minuten waardeloos.
Het fixeer is echter zeer schadelijk voor de kleding.
De heer Van Rij stopt de foto in zijn portefeuille en zegt:
- "Dat zou iets voor Brandhout zijn".

chronologie	3
foto's	7
rollen	8-10
vrije pers	11
mediaal	14-15
kleur	16

Karel Appel verklaarde onlangs in een interview in Het Parool dat hij zich nooit afvroeg of iets kunst was of niet. Kunst is een even ondefiniceerbaar begrip als pornografie of literatuur. Vooral wanneer we te maken krijgen met de allernieuwste verworvenheden op kunstgebied, worden we voor onoverkomelijke moeilijkheden gesteld. Zijn Schat, Rauschenberg, Boulez, Stockhausen, Struycken, Verhagen, Segal etc. etc. scheppers van kunst of zijn zij het niet? Voor het gemak worden zij door de deskundigen, wie het dan ook mogen zijn, beschouwd als kunstenaars, hoewel de dingen die zij maken weinig of niets te maken hebben met de traditionele kunstuitingen. Hun werken worden uitgevoerd op de grote concertpodia, tentoongesteld in musea van naam of uitgegeven door bona fide uitgever. Het grote publiek geeft zich pas na lang aarzelen gewonnen voor de vreemd, onbegrijpelijke of waardeeloos geoordeelde werken, maar een andere noemer dan "kunst" is ook door hen niet uitgevonden voor de zo genaamde avangardistische kunst. Het probleem is niet of we te maken hebben met kunst, maar het probleem is of de dingen waar we naar kijken ons iets doen. Het begrip kunst scheidt meestal een precedent, dat maar al te vaak een belemmering vormt voor het onbevange kijken of meebelevan van dingen die onder deze ondefiniceerbare noemer vallen.

ENVIRONMENTS: recreatief bezig zijn

DOOR
JAN BART KLASTER

In het kader van de allernieuwste, modernste en meest avangardistische kunst kan men in het kader van het Studium Generale van de Rijks Universiteit van Utrecht de tentoonstelling Environments in het Catharijne-convent, Lange Nieuwstraat 38, gaan bekijken. Men kan daar tot de ontdekking komen, dat: men heel wat vastgeroeste ideeën moet laten vallen om niet zonder ergernis over "die halfgare, half gekke, belastingverslindende nietsnutten van moderne kunstenaars van tegenwoordig" de tentoonstelling te verlaten; of, dat: men enorm veel plezier aan de tentoonstelling kan beleven, terwijl men zich toch achteraf afvraagt waarom er zo nodig een tentoonstelling als deze gehouden moest worden; hoe onlogisch dit ook moge klinken, er zijn volksstammen die op een dergelijke wijze reageren; of dat: men een verblijf op de zolder van het convent een gebeurtenis van de eerste orde vindt en graag nog eens terugkomt, omdat alles zo origineel, goed, bevrijdend of iets dergelijks was. Eén ding is zeker: Environments is een bijzondere tentoonstelling.

Na tentoonstellingen te Graz en Bern en verspreide bijdragen aan de Documenta 1968 te Kassel heeft Utrecht de Nederlandse Environments-priemur gekregen. Enkele jaren geleden kon men in het Stedelijk de tentoonstelling Dynamisch Labyrint zien, maar de inbreng van het publiek was toen tot een minimum beperkt, terwijl het juist de bedoeling van de makers van de Environments is dat het publiek een optimale bijdrage levert, teneinde de objecten tot een nieuw of een ander leven te brengen. Tijdens de Rauschenberg-tentoonstelling in het Stedelijk (1968) kon men al kennis maken met een environment. De bezoeker werd in een donkere ruimte geplaatst waarvan drie wanden bedekt waren met een soort donkere uitstalkasten. Pas wanneer de bezoeker enig geluid van formaat voortbracht lichtte de ruimte achter de glasplaten op en kreeg men stoelen in allerlei standen te zien. De voorbijganger veranderde dus de situatie waarin hij geplaatst was zelf. Hij was creatief

of liever recreatief bezig. Dit is het belangrijkste kenmerk van de Environments, een term die in de catalogus verklaard wordt als "kunstwerken waarin de bezoeker binnen moet gaan, waarin hij kan lopen, kan gaan liggen of de gegeven situatie veranderen". Toen aan het eind van de vijftiger jaren het geweld van het abstracte expressionisme was uitgevoerd en de popart welig tierde, waren ontwerpers in Amerika en Europa onafhankelijk van elkaar bezig een uitdrukkingsvorm te zoeken waarmee de eerbiedige afstand van het publiek tot het kunstwerk doorbroken zou worden. Men kende reeds de happening, waarbij het publiek echter de overhand had ten koste van de ruimte, waarvoor totaal geen plaats was ingeruimd. In 1961 manifesteerde zich voor de eerste maal in Europa de zogenaamde Nouvelle Tendence tijdens een tentoonstelling te Zagreb in het museum voor moderne kunst aldaar. Sindsdien hebben vele zeer jonge kunstenaars en ontwerpers gestadig aan de uitwerking van hun ideeën gewerkt. In 1967 en vooral in 1968 is het grote publiek voor het eerst met hun uitvinden geconfronteerd.

sommige damesmondjes schrikkreetjes wanneer de electrisch geladen kettinkjes hun handen raakten.

De meeste bezoekers genoten in stilte van de verschillende ruimten waarin zij zich konden begeven. Het schaduwkabinet van Konrad Lueg en het Rauchkabinett van zijn landgenoot Adolf Luther bleken aanstekelijke objecten te zijn. De warme lucht bakken van Boezem en de ronde spiegels van Christian Megert gaven minder aanleiding tot meespelen van de bezoekers, terwijl de lichtvierkanten van de internationaal al zeer bekende Karl Gerstner bijna onopgemerkt bleven, omdat zij waarschijnlijk in het geheel van attracties het minst tot meespelen aanzetten. Ook de ruimten van de Nederlander Struycken en de Italiaan Colombo hadden minder recreatieve elementen. Zij staan nog het dichtst bij de traditionele kunst; De kunstenaar is nog te duidelijk aanwezig in het werk. De bezoeker heeft zich te onderwerpen aan de programma's die hem worden voorgeschoteld. Weliswaar verandert de situatie door middel van geprogrammeerd licht en geluid constant, maar de eigen inbreng van de bezoeker is nihil.

"eenmaligheid"

Tenslotte Lutz Mommartz, die hier niet bepaalde films, maar vooral stimulerend materiaal toont; volgens de catalogus althans. Van een stimulerende werking was op de opening geen sprake en de bedoeling van dit object is voor mij onduidelijk gebleven. Het zou te ver voeren een exacte beschrijving te geven van de verschillende objecten; bovendien zou dit mijns inziens het plezier voor toekomstige bezoekers in grote mate vergallen. Ook heeft het weinig nut een waardering te geven; daarvoor is alles nog te nieuw en te onbekend. Alleen dit: het grote nadeel van de Environments lijkt mij de "eenmaligheid" van ieder object; een waterkussen is één keer leuk om op te liggen, te dansen, daarna is de gein, het originele verdwenen. Daarom betwijfel ik of deze vorm van, laten we het kunsy noemen toekomst heeft als museumvulling. Ik hoop dat ik mij vergis, want een frisse wind in de musea kan nooit kwaad. Struycken en Colombo hebben al volwassen vormen gevonden, en per slot van rekening staan de environmentkunstenaars pas aan het begin van hun carrière.

iets anders

De doorbraak naar een vorm van kunst, die de toeschouwer meer bij het werk betreft, meer tot actie aanzet, is zeker gelukt. Degenen die zich hebben geërgerd lijken mij nogal kortzichtig. Tegen Environments kan men nauwelijke ethische of esthetische bezwaren hebben. Termen als leuk, aardig of flauw en niet origineel zijn hier meer op zijn plaats. In ieder geval is Environments eens iets anders dan de slaafse verga-ping aan Rembrandt of het oer-Hollandse ganzenborden. Daarvoor moeten we Haks en Studium Generale zeer dankbaar zijn. U kunt u recreëren of u kunt een vermaakte toeschouwer zijn in het convent tot 5 januari 1969.

KRANT

gemaakt door leerlingen van de School voor de Journalistiek

REDACTIE:

Géjé van der Breggen
Anton Heuff
Gert Fokkens
Jan C. Brokken
Katrien de Klein
Tia M. Lücker
Cees Stuurup
Niek Vechtmann
Prescilla van Zoest
Pim Reinders

FOTO:

Jan Groeneveld

ZAKELIJK LEIDER:

Ton in 't Veld

VERDER WERKTEN MEE:

Cees Labuur
Willam Hoogendoorn
Wim Verhallen
Frans Tarvoort

GIRO 1366190

t.n.v. School voor Journalistiek
met vermelding: KRANT
Palmstraat 22 - Utrecht
Telefoon 030-715391.

veredelde kermis

Zonder hiermee iets denigrerends te willen zeggen over de tentoonstelling "an sich", wil ik voorop stellen dat de Environments als totaal op mij de indruk van een soort veredelde kermis, fancy fair of overdekte speelplaats voor iedereen gemaakt heeft. Jammergenoeg maakten financiële en technische problemen het organisator-kunsthistoricus Frans Haks onmogelijk ook Amerikaanse ontwerpers uit te nodigen, maar de Europeanen laten zich hier niet ontbetuigd.

Tijdens de opening van de tentoonstelling was het lachen, gieren, brullen, rinkelen, beieren en kletteren niet van de lucht. De flessen werden uit alle macht tegen de plaat ijzer gesmeten, waarna een flitsend licht de betrokken vandaal even aan het publiek blootstelde; een vrouw gilte hysterisch al golvend op het waterkussen en de hoepels van de Groupe de Recherche d'art visuel speelden een eentonige, harde deun door toedoen van één bezoeker die wild door het bosje ringen heen sprong. De overige ruimten lokten niet zo tot lawaaischoppen; alleen het Shockcurtain van de Nederlander Engels ontlokte aan

CHRONOLOGIE VAN HET

wat er

wat volgens

werkelijk

Documentatie:
Prescilla van Zoest, Katrien de Klein en
Pim Reinders
Tekst:
Anton Heuff

de pers

gebeurde

Samenstelling:
Cees Labeur, Cees Stuurup, Frans Tervoort,
Gert Fokkens en
Willem Hogendoorn

gebeurde

VAN DER POEL-INCIDENT

HOE HET BEGON

Op dinsdagmorgen treedt Frits van der Poel op in het college t.v.-journalistiek van Gijs Stappershoef voor derdejaars. In de pauze van dit college komt de fotograaf van Krant, Jan Groeneveld, praten over het-samen-op-één-prent-komen-met-Claus. Van der Poel heeft geen bezwaar, maar wil geen geforceerde ontmoeting. Om kwart over twaalf spoedt iedereen, dus ook van der Poel, zich de gang op. Aan de andere kant van de gang komt tegelijkertijd prins Claus en zijn aanhang uit lokaal 2.

Op tafels bij de trap staan glazen met sherry en druivensap. Er ontstaan twee duidelijk te onderscheiden klieken. Een drost rond van der Poel; de ander om Claus. Na enige conversatie in beide groepen, vraagt Gert Fokkens, redacteur van Krant, of van der Poel genegen is in de richting van Claus te lopen. De kliek van der Poel rukt daarop langzaam op in de richting van Claus, die zich op dat moment onderhoudt met enige leerlingen. Het zijn de schouders van RVD-functionaris Van Rij die een ontmoeting verhinderen.

De kliek rondom Claus draait om, wanneer adjunct-directeur Schaafsma voorstelt naar boven te gaan. Daar staan al een aantal docenten en leerlingen te wachten op Claus en de zijnen. Claus komt op de overloop en spreekt met de aanwezigen. Even later komt ook de van der Poel-kliek de trap op. Van Rij spreekt van der Poel aan en pakt hem op een gegeven moment bij de arm, om te verhinderen dat een confrontatie met de prijs zal plaatsvinden. Met een smoes duwt Van Rij Van der Poel zachtjes naar boven. ("Ga nou naar boven, ik heb iets veel mooiers voor je", Van Rij) Op het moment dat beide klieken op de overloop zijn, worden de confrontatie-prenten genomen. Stafdocent Evenhuis (met polaroid-camera) en Groeneveld zijn de fotografen.

De van der Poel-kliek, onder wie de docenten Wijne en Evenhuis, bereikt de bovengang en stelt zich op voor de ingang van de kamer van directeur Schneider. Ondertussen vindt er een dialoog plaats tussen Van Rij en Evenhuis. (Zie foto voorpagina).

HET INCIDENT

Na een aantal minuten stelt Schneider aan Claus voor naar zijn kamer te gaan, waar de lunch zal worden gehouden (Bouillon, broodjes, taartjes en koffie). Hij verzoekt de van der Poel-kliek het gesprek elders in de gang voort te zetten. Hij zegt daarbij, dat de gasten de mogelijkheid moeten hebben naar binnen te gaan. Schneider gaat naar Claus. Wijne stelt van der Poel voor naar binnen (kamer van Schneider) te gaan. Er zijn weinig mensen in de kamer. Stappershoef volgt. Schneider komt terug en treft bij de deur de heer Breuer (administrateur van de school).

Breuer maakt Schneider attent op de aanwezigheid van van der Poel in het lunch-vertrek. Schneider stevent daarop naar van der Poel, die midden in de kamer staat. Hij vraagt hem door wie hij is

uitgenodigd. Van der Poel antwoordt: door Stappershoef (opzij van de deur in de kamer) en door die mijnheer daar. (Wijne, schuin achter Schneider).

Schneider richt zich tot Wijne en vraagt: "Heb jij hem (wijzend op van der Poel) uitgenodigd?" Wijne antwoordt: "Ik? Nee, nee". Schneider loopt hierna naar van der Poel en zegt hem dat de lunch alleen voor genodigden bestemd is. U bent niet uitgenodigd, voegt hij er aan toe. Hij merkt verder op, van der Poel bij de arm pakkend: "Bovendien is het hier veel te vol".

Van der Poel zegt onder andere tegen Schneider U maakt kennelijke verschil tussen Uw gasten, U wil er een punt van maken, ik niet". Schneider leidt Van der Poel naar buiten. Stappershoef heeft alles aangezien en volgt enigszins verontwaardigd. Op de gang zegt Schneider tegen Van der Poel, dat het hem spijt, maar dat er niets aan te doen is.

De RVD-functionaris Van Rij waakt aan de ingang van de kamer. Prins Claus is intussen binnen gekomen. De RVD houdt fotograferende lieden buiten de deur. Als Evenhuis enige tijd later de bewuste foto aan Claus laat zien, toont deze zich hoogst verbaasd. Hij wist namelijk niet dat Van der Poel aanwezig was. Claus laat blijken dat hij het vermijden van een confrontatie met Van der Poel belachelijk vindt. Bij het verlaten van de school zegt hij dat hij hoopt dat zijn bezoek niet teveel moeilijkheden zal opleveren.

Hoe staat het in de krant, wat hebben ze ervan gemaakt? Met een ongehoorde gulzigheid wierpen de leerlingen van de School voor de Journalistiek zich daags na het bezoek van prins Claus aan de school op de berichtgeving in de diverse kranten.

Ons eerste knipsel is uit Het Vaderland van de dinsdag zelf. Verslaggever is een derdejaars leerling van de school. De directeur oordeelde het nodig Frits van der Poel op onvriendelijke wijze de deur uit te werken, schrijft hij. In een aansluiting wordt de visie van Schaafsma gegeven. De RVD komt in het stuk niet ter sprake. Met een knipsel uit het Brabants Nieuwsblad (ochtendblad) van 13 november komen we terecht bij de kranten die zijn aangesloten bij de GPD. Het Utrechts Nieuwsblad is Utrechts correspondent voor deze redactionele combinatie. In de stadseditie van dinsdag van het UN werd nog geen melding gemaakt van het incident en het ontslag. Het Brabants Nieuwsblad heeft nog gebruik gemaakt van het oorspronkelijke UN-bericht, maar dat aangevuld met een ANP-bericht over het incident en de volgende alinea van zijn ex-stagiair:

De heren Stappershoef en van der Poel hebben later op de avond bekendgemaakt, dat zij vanavond op de School voor de Journalistiek de hele zaak nog eens zullen doorpraten. Volgens welingelichte zijde werd door een RVD-functionaris duidelijk alles in het

Hoe stond het er in? De wijze waarop het voorval met Frits van der Poel werd weergegeven, gaf geen reden tot bijzondere uitbundigheid. Omdat ieder bijna alles zelf had meegemaakt, was er de gelegenheid tot een extra scherpe controle van de krantenverhalen. Zo iets loopt altijd op een teleurstelling uit. Het feit dat diverse kranten voor hun verslagen gebruik maakten van hun ex-stagiaires, de huidige derdejaars leerlingen, heeft weinig aan de kwaliteit van de berichtgeving bijgedragen. Integendeel zelfs, kan men in een aantal gevallen vaststellen.

Nu is het nogal pretentief om rustig achteraf alle knipsels op een goudschaaltje te leggen. De kranteknippers/KRANTSchrijvers kunnen er breed voor gaan zitten. Hun collega's die zich na het incident naar de telefoon spoedden om de krant waar zij tijdens de stage hadden gewerkt, een tip of berichtje door te bellen, reageerden in elk geval als echte nieuwsgijgers.

In de oververhitte sfeer (Schaafsma had juist een munitie weten te voorkomen) was nog niet alles over de toedracht bekend. De gegevens drongen traag en langs omwegen door tot de opgewonden jongelieden, die al heimelijk controleerden of zij hun gironummer uit het hoofd kenden. In de laatste opmerking gelieve men enig misprijzen te bespeuren. Niet dat een derdejaarsleerling een dergelijke affaire niet aan zou kunnen. Maar men moet niet denken dat een leerling van de School voor de Journalistiek de ideale, onbevooroordeelde, onafhankelijke persoon is voor een verslag over opwinding op zijn eigen school. (Hoe vreselijk waren aanvankelijk niet de wraakgevoelens jegens de directie?).

Adjunct-directeur Schaafsma vond het pleiten voor de kranten dat dinsdagmiddag vele redacties de directie van de school om inlichtingen verzochten, na een tip of verslag van hun ex-stagiair. Genoeg nu, dit tractaatje. We gaan wat knipsels bekijken, ons er nog steeds van bewust dat we ons met een ijdele zaak inlaten. We hebben geen pretenties, onze collectie knipsels is (helaas) niet compleet, en onze keuze er uit is min of meer toevallig. Tot lering en vermaak, luidt ons excuus voor deze "analyse".

Werk gesteld om te voorkomen dat de heer v. d. Poel in de nabijheid van Prins Claus zou komen.

Een ander ochtendblad van de GPD, de Provinciale Zeeuwse Courant, nam de nieuwe versie van het UN, die dinsdagavond op de GPD-telex is gezet, en woensdagmiddag pas in het UN zelf stond.

De Friese Koerier en de Zwolse Courant namen in plaats van de GPD het bericht van het ANP over het incident.

Het Haarlems Dagblad en de Gooi- en Eemlander herschreven de GPD-tekst (het Haarlems Dagblad is een van de weinigen die de tikfout huurdocenten - stond nog vrolijk in het UN zelf - verbeterde in uurdocenten).

De Arnhemse Courant nam over de affaire niets op.

Het Nieuwsblad van het Noorden plaatste een verslag van zijn ex-stagiair, dat in kort bestek het gebeurde beschrijft.

Het uitgebreide verhaal van het UN bevat verkla-

Vervolg op pag. 4

ringen van Schaafsma, Stappershoef, stafdocent De Vos en Herman Wigbold (n.a.v. het telegram). Verschillende bewerkingen van deze tekst bewijzen: korter is beter. Het volgend knipsel bevat het verhaal van de Nieuwe Apeldoornse Courant van 13 november. Het geeft in het kort de essentie van het incident. Dit verslag had 's morgens al gestaan in het Algemeen Dagblad, waarmee de NAC een kopijovereenkomst heeft.

Het Nieuw Utrechts Dagblad (kopblad van Het Parool), een vroeg sluitende middagkrant, kon op de dag zelf nog een bericht van het incident op de voorpagina brengen, een vrijwel geheel correcte weergave. Het Parool was getipt door een leerling.

De volgende dag kwam Het Parool met een uitgebreider verhaal over het ongedaan maken van het ontslag, alsmede uitspraken in de kroeg van Stappershoef en Van der Poel. Nu wordt echter gedaan alsof Stappershoef ook uitgenodigd was voor de lunch.

De Winschoter Courant van 13 november geeft slechts het telegram van Achter het Nieuws en de volgende curieuze regels:

Frits van der Poel was tijdens het bezoek aanwezig als gast bij een les van Gijs Stappershoef in t.v.-journalistiek. De route van de prins leidde niet door het betreffende lokaal. Bovendien bleken zowel Stappershoef als Van der Poel niet welkom bij de lunch in de kamer van de directeur met het gezelschap gasten. Stappershoef heeft aanleiding gezien in dit „moedwillig uit de weg gaan” om als gastdocent te bedanken.

De Telegraaf van 13 november bevat een rustig, feitelijk juist verslag van de affaire. Bron: Schaafsma. Daags daarop maakte De Telegraaf zijn vergissing goed met een furieus stuk onder het motto: doorgestoken kaart, deze "confrontatie", schande. (Voor de niet ingewijden, De Telegraaf leeft al bijna twee jaar in onmin met de school en vooral met Schaafsma). Huizinga wijdt zijn kolom ook aan de zaak. Op 16 november schrijft de hoofdredactie een commentaar.

Het Eindhovens Dagblad (ochtendblad, Brabantpers) bewerkte het ANP-bericht van de affaire en zet daarmee recht dat dr. Schneider niet "hen" (Van der Poel en Stappershoef) er op attent maakte dat de lunch alleen voor genodigden was, maar alleen Van der Poel aansprak.

De correspondent van de Volkskrant sprak 's middags met Schaafsma en woonde de "volksvergadering" bij. Zijn verslag behoort met bijvoorbeeld dat van het Algemeen Handelsblad tot de betere, zij het dat de woorden van dr. Schneider wel wat verscherpt zijn weergegeven (als citaat).

In een verhaal van een derdejaarsleerling, medewerker van De Typhoon, knipten we deze alinea:

Opdracht minister-president

Hoewel de heer Schneider op het moment, dat hij Frits van der Poel de deur wees, daarvan niets wist, werd later op de middag bekend, dat de in het gezelschap van prins Claus aanwezige functionarissen van de Rijks Voorlichtings Dienst van minister-president De Jong de opdracht hadden gekregen, een confrontatie tussen de prins en Frits van der Poel te vermijden. De R.V.D. was eind vorige week telefonisch getipt over de aanwezigheid van Van der Poel.

Het verslag dat reeds dinsdag in Het Binnenhof stond, onder de kop: Frits van der Poel "weggejaagd" van journalistenschool, is te mooi om niet integraal af te drukken:

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT — De ontslagen televisie-journalist Frits van der Poel heeft gisteren het gebouw van de School voor de Journalistiek in Utrecht, op verzoek van de directeur dr. H. Schneider verlaten. De aanwezigheid van de heer Van der Poel viel samen met een bezoek van prins Claus aan de School voor de Journalistiek. Direct na het verzoek van dr. Schneider diende NTS-regisseur Gijs

Stappershoef, als docent aan de school verbonden, zijn ontslag in.

Frits van der Poel was gisteren aanwezig bij een les van de heer Stappershoef. De heer Van der Poel was naar de School voor Journalistiek gekomen op verzoek van de NTS-regisseur. Na de les gingen de heren Stappershoef en Van der Poel lunchen. Aan deze lunch zou ook prins Claus, die een bezoek bracht aan de school, aanzitten.

De directeur van de school, dr. H. Schneider, gaf voor het begin van de lunch de heer Van der Poel te verstaan, dat er sprake was van een „besloten lunch". Hierna vielen enige harde woorden tussen de heer Stappershoef en de heer Schneider.

De heren Stappershoef en Van der Poel verlieten daarop het gebouw. Stappershoef liep naar de schooladministratie en tikte zijn ontslagaanvraag, die hij later in een open enveloppe aanbod.

In het verslag van het te Utrecht verschijnende dagblad Het Centrum van dinsdag is niet veel op te maken over het hoe en waarom van het incident. Wel geeft Schaafsma kostelijk commentaar:

„Maar", aldus de heer Schaafsma, „Ik ken mijn Stappershoef en ik weet nog niet of hij dit ontslag serieus bedoeld heeft".

Ook de volgende dag schrijft Het Centrum weinig uitgebreid over deze zaak. Andere bij de Persunie (correspondent: Het Centrum) aangesloten bladen (Twentsche Courant en Deventer Dagblad) besteden er veel meer aandacht aan. Het Dagblad van het Oosten voegde 13 november aan de Persunie-kopij een eigen commentaar van Schaafsma toe. Reeds dinsdag had het Dagblad een lang niet smetteloos verslag van zijn ex-stagiari opgenomen.

Trouw van woensdag laat niet uitkomen dat de lunch alleen voor genodigden was. Het Vrije Volk had woensdag als enige krant een werkelijk "verhaal" gemaakt, zo uitgebreid, dat de verkregen informatie kennelijk niet toereikend was. Teneur: zoveel heibel om het ongenood pikken van wat zoutjes? Och ja, en dan zo'n opgeblazen stuk?

De dagbladen van het Rotterdammer-kwartet laten dr. Schneider tot van der Poel zeggen: "Weg wezen hier, je behoort niet tot de genodigden!" Overigens valt hier al de naam Wijne. Stappershoef zou midden tussen de genodigden zijn ontslag hebben aangekondigd.

Hoofdredacteur mr. A. Stempels van de Nieuwe Rotterdamse Courant, bij het bezoek van Claus aanwezig in zijn functie van voorzitter van het schoolbestuur, liet zijn ex-stagiaire een verslagje maken van het officiële gedeelte van het bezoek. Later werd aan dit verslag een passage toegevoegd door wat de NRC noemt "iets wat als een inci-

dent wordt gekwalificeerd". De door een aantal leerlingen geconstateerde onvolledigheid van de weergave van dit incident was voor hen aanleiding te overwegen in een ingezonden stuk te protesteren.

Aan het telegram van Achter het Nieuws voegt de NRC deze aantekening toe:

(Wie de feiten beziet kan zich over zo'n telegram verbazen. De heer Van der Poel was in de directeurskamer zonder door de directeur te zijn uitgenodigd. Bovendien had tijdens het informele samenzijn in de gang iedereen die in het gebouw aanwezig was de gelegenheid tot een „ontmoeting" met prins Claus. Wie is er nu eigenlijk bezig met een „ketterjacht"? Red. N.R.C.)

Het Noordhollands Dagblad had op 13 november een verslag van zijn ex-stagiari onder de kop: RVD veroorzaakt rel op journalistenschool. Zo, dat staat er nu eens duidelijk, aldus de betrokken leerling toen hij zijn stuk las. Inderdaad is dit stuk van alle verslagen het meest radicaal in het aanwijzen van een schuldige. Waarom dr. Schneider reageerde zoals hij reageerde, wordt niet vermeld. Het stuk is zeer lang.

De stapel knipsels is geslonken tot een handvol. Er is niet veel interessants meer bij, meest ANP-stukjes. Voor kranten die geen behoefte hadden aan enorme verhalen, blijkt het ANP-verhaal van het ontslag toch wel bruikbaar te zijn.

Van het semi-officiële ANP-verslag van het bezoek (lang, en pas na 15.00 uur op de telex) hebben we weinig terug gevonden. Ook in de andere verslagen bleef begrijpelijkerwijze maar weinig plaats over voor het bezoek zelf. Jammer, want bij de colleges was wel sprake van doorgestoken kaart, maar dat miste nu zijn effect. Dit (uit het NUD van dinsdag) had elke krant moeten doorgeven:

Twee maal een lesuur heeft prins Claus in de schoolbanken gezeten. De eerste keer om naar de voordracht van de heer Schaafsma te luisteren die een historisch overzicht gaf van de positie van de communicator en daar een aantal idealen aan toevoegde. Hij memoreerde daarbij de enorme ontwikkeling van de grafische technieken, die er op wijst, dat de journalist in de toekomst een grotere rol zal spelen in de materiële productie. Daarom is de mogelijkheid te experimenteren op de school naar de mening van de heer Schaafsma van groot belang. Hij betreurde het, dat, waar voor de technische scholen grote bedragen worden geïnvesteerd, de school voor de journalistiek nog altijd op een koopje moet werken, met een paar ton zou al wat te doen zijn.

n.a.v. NRC

De Nieuwe Rotterdamse Courant blijkt niet erg onder de indruk te zijn van het voorval tijdens de lunch met Claus en de hele nasleep. In het nummer van 13 november schrijft de NRC na de officiële weergave van het bezoek van Claus: "De ochtendbladen van vandaag en ook de radio hebben veel aandacht besteed aan iets wat als een incident wordt gekwalificeerd". Het tussenkopje, bestaande uit het woord incident, is gevat in aanhalingstekens. Daags daarop luidt het kopje boven het communicatie van de directie van de school heel consequent Spijt na "incident". Een leuk grapje. Bij onze oostburen hebben ze nog steeds moeite met de keuze tussen DDR of "DDR". De jongere generatie spot al over "das sogenannte Sogenannte". Wat wilde de NRC met deze grap? Heeft zij willen bewijzen dat het Nederlands er in vergelijking met het Duits in subtiliteit ook mag wezen? Het Nederlands is bij de NRC in vertrouwde handen. De mantel der liefde in dit geval kennelijk ook, want al te uitvoerig is de weergave van het "incident" niet. Het draagt de stempel van de understatement "Incident" is een understatement; een te summier berichtgeving bewerkstelt geen understatement, maar onvolledigheid.

- ahf -

Zie verder pag. 10

"zó'n incident!"

DE NASLEEP

VAN

HET INCIDENT

ONTWIKKELINGEN BENEDEN

Stappershoef (ex-NTS-functionaris) en Van der Poel (ex-KRO-functionaris) komen omstuwtd door verontwaardigde leerlingen de trap af. Stappershoef staat verslaggever Hans de Witte van Het Vrije Volk te woord. Daarna verdwijnt hij in de kamer van mevrouw Köllen, secretaresse van de school, en schrijft daar zijn brief. De brief komt via Zijderveld (conciërge) en Köllen bij Schaafsma (adjunct-directeur van de school) terecht, die hem vanwege de algehele consternatie nog niet leest. Een gedeelte van de leerlingen bevindt zich op dat moment al in de aula voor de volksvergadering. Stappershoef en Van der Poel gaan onder luid gejuich en geklap van de leerlingen naar de Peugeot van Van der Poel. Op dat moment komt De Vos (stafdocent) naar buiten gerend. Hij weet na enige minuten Stappershoef en Van der Poel er toe te bewegen naar boven te gaan, teneinde een gesprek te hebben met Schaafsma over de brief en het incident. De Vos handelt op eigen initiatief.

Stappershoef en Van der Poel gaan naar de kamer van Schaafsma, waar volgens deze het volgende plaats had: "De heer Stappershoef hield een monoloog. Daarna verdwenen de heren zonder mij de hand te drukken, terwijl ze zeiden niet boos te zijn".

Wanneer Stappershoef en Van der Poel ten tweede male naar beneden komen, drommen de leerlingen om hen heen. Langzaam gaat de stoet naar buiten. Stappershoef zegt tegen de emotionele en verontwaardigde menigte: "Jullie zijn allemaal erg lief, maar doen jullie allemaal maar niets. Jullie moeten allemaal nog zo lang mee in deze bureaucratie" Desondanks blijven leerlingen roepen: "We nemen het niet".

Half in de auto gezeten herhaalt Gijs: "Doen jullie maar niets!". Waarop een lachende Van der Poel zegt: "Doe niet zo vaderlijk". Stappershoef heeft tenslotte het laatste woord: "De brief was een primaire reactie, maar ik kom er niet van terug. Laat de directie maar bellen. Ik moet nu naar de toneelschool".

VOLKSVERGADERING

Leo Leunissen (een leerling) spreekt de menigte toe. Willem Hogendoorn (een leerling) overhandigt hem een petitie, waarin het volgende staat:

Woensdag rond middernacht Schaafsma, Van der Poel en een pilsje: alles is weer O.K.

"Naar aanleiding van de meer dan misselijk makende, paternalistische wijze, waarop twee intelligente en bekwame mensen, te weten G. Stappershoef en F. van der Poel, vanmorgen bij het bezoek van Z.K.H. Prins Claus de deur zijn geweest, menen wij een solidariteitsactie te moeten voeren. De walgelijke houding van de schoolautoriteiten in deze zaak demonstreert duidelijk de mentaliteit van deze mensen".

Leunissen leest de petitie niet geheel voor, want de inmiddels gealarmeerde Schaafsma heeft het woord gevraagd en gekregen. Hij spreekt de opstandige menigte toe, staande op een stoel. Iedereen maakt nog steeds luide zijn afkeer van het gebeuren kenbaar. Schaafsma zegt ongeveer: Stappershoef noch Van der Poel waren uitgenodigd. Het programma was van te voren vastgesteld. De kamer van Schneider is bovendien niet groot genoeg om iedereen tot de lunch toe te laten.

Schaafsma legt dan het wat onbehouden optreden van Schneider (directeur van de school) uit: "Hij was wat zenuwachtig (Jullie kennen Schneider toch). Dat was onder andere de schuld van de RVD-man, Van Rij, die het Schneider en ook mij erg lastig maakte".

Schaafsma vertelt daarna de aanhef en het slot van de brief van Stappershoef. Willem Kloppert (een leerling) deelt mee, dat Stappershoef en Van der Poel waarschijnlijk woensdagavond op de sociëteit van de school zullen komen.

door CEES LABEUR

DOORBELLEN

Al tijdens de eerste volksvergadering waren enige leerlingen de gang van zaken aan het doorbellen aan verschillende dagbladen.

Schaafsma discussieert in de aula met de leerlingen over representativiteit en dergelijke. Daarna wordt de vergadering opgeheven. In de gang wordt er in kleine groepjes verder gediscussieerd. Nog meer mensen zijn nu aan het doorbellen. In café Binnenbest loopt het storm bij de telefoon.

Jan Groeneveld (fotograaf van Krant, een leerling) gaat met de auto naar De Stichtse, waar zijn foto's worden afgedrukt en doorgeseind. De eerste foto, met daarop de confrontatie Van der Poel en Prins Claus van Amsberg verschijnt 's middags nog in het Nieuw Utrechts Dagblad.

Het bezoek van Claus loopt ten einde. Claus komt in gezelschap van Schneider en andere lieden, onder wie de RVD-functionaris Van Rij, de trap af.

Sommige leerlingen klappen. Een jongen roept luide boeh.

Dan discussieert men verder.

In lokaal 1 komen de leerlingen die de lunch hebben meegemaakt bijeen. Andere leerlingen wordt ook uitgenodigd, hetzelfde geldt voor docenten. Het lokaal is stampvol.

Op de bijeenkomst worden heftige discussies gevoerd, waarbij tenslotte een afvaardiging van zes leerlingen wordt benoemd, die met Schneider en Wijne moet gaan praten.

De menigte stelt na gezamenlijk geschreeuw een zekere chronologie van het gebeure op schrift. Daarbij wordt er vooral aangedrongen de rol van Wijne (een stafdocent) uit te zoeken. De commissie verdwijnt daarop naar boven.

VOLKSVERGADERING II

Om half vier wordt de tweede volksvergadering in de aula bijeen geroepen. Na enige minuten ontstaat er enig geharrewar, omdat er een journalist, Breedveld van de Volkskrant, in de zaal blijkt te zijn. Er gaan stemmen op hem te verwijderen. De verzamelde vergadering besluit hem echter toe te laten.

Joep van der Hart (een leerling) leest een verklaring voor, waarin het standpunt van de afvaardiging naar voren komt (misverstanden en zo). Daarna geeft Van der Hart nog eens een overzicht van de gebeurtenissen: Schneider verklaart daarop in het openbaar, dat hij wellicht wat te emotioneel gehandeld heeft. Hij stelt een gesprek met Stappershoef en Van der Poel voor, onder andere met de bedoeling Stappershoef te bewegen op school te blijven. Op voorstel van Schoenmakers (stafdocent) zal deze bijeenkomst in het openbaar gehouden worden.

Vervolgens ondernemen verschillende personen (docenten en leerlingen) aanvallen op Wijne, die categorisch ontkent Van der Poel te hebben uitgenodigd. De menigte, onder wie nagenoeg alle stafdocenten en de meeste leerlingen, nemen geen genoegen met zijn verklaringen. De discussie over Wijne wordt tenslotte afgesloten. (menigte blijft roezemoezen; ongenoegen niet weggenomen).

Schaafsma begint vervolgens een verhaal over de RVD, waarin hij onder andere zegt, dat de school van de diensten van de RVD gebruik wilde maken tijdens het bezoek van Claus. Zijlstra (stafdocent) zegt daarop, dat naar zijn mening de RVD voortaan maar weg moet blijven.

Evenhuis (stafdocent) vertelt, dat Van Rij hem gezegd heeft, dat hij instructies van de minister-president diende uit te voeren.

De avondbladen geven de eerste lezingen van het gebeure. Achter het Nieuws stuurt een telegram naar Schneider. Wijne gaat naar Het Gooi, maar Stappershoef noch Van der Poel zijn te vinden. Wijne laat een briefje achter bij Stappershoef en bereikt Van der Poel telefonisch bij De Kring.

WOENSDAG

De lessen worden hervat. Wijne begint zijn les met de mededeling dat hij zich verzoend heeft met Van der Poel. Hij doet verslag hoe een en ander is verlopen. Hij zegt daarbij, dat Van der Poel hem heeft gezegd, dat hij door meer docenten was uitgenodigd.

Tussen de middag is er op initiatief van de directie een stafvergadering, waar vervelende verhoudingen - veroorzaakt door het ontkennen van Wijne - worden goedge maakt. Er wordt niet gedetailleerd gesproken over de mogelijke oplossing van een gesprek met Stappershoef, Van der Poel en de directie.

Krant komt bijeen en werkt plan uit om een speciaal nummer over de hele affaire uit te geven. Enige leerlingen zijn voortdurend bezig bevestiging te krijgen van de komst van Stappershoef en Van der Poel op de sociëteit. Zij komen inderdaad.

Schaafsma heeft gehoord, dat Stappershoef en Van der Poel op de sociëteit komen, waarbij misschien ook Echo aanwezig zal zijn. Hij belt 's avonds Stappershoef op, met medeweten van Schneider, en vermeldt dat er een perscommuniqué is opgesteld. Omstreeks middernacht betreden Stappershoef en Van der Poel de sociëteit en krijgen het communiqué van Schaafsma c.s. te lezen. Zij zijn het met de inhoud eens. Vervolgens heerst er in de sociëteit een zogenaamde geanimeerde stemming, waarin Frits en Gijs een hoofdrol spelen. Om vier uur 's morgen valt het doek.

Na voorlezing van het perscommuniqué in de sociëteit: Uurdocent Stappershoef geeft een extra (nachtelijk) college.

Troepenbewegingen vlak voor het grote moment: de Van der Poel-groep en de Claus-groep nog gescheiden van elkaar in de gang van de school. Op de linker foto Stappershoeve en Van der Poel, op de rechter Prins Claus en Schaafsma (achterkant).

Foto nummer drie toont de situatie enkele ogenblikken voor dat De Plaat gemaakt moest worden: de Claus-groep en de Van der Poel-groep zijn reeds in elkaar opgegaan. Slechts één lichaam staat de historische ontmoeting nog in de weg, de RVD, gepersonificeerd door voorlichtingsambtenaar Van Rij, die op foto vier gedeeltelijk schuil gaat achter het hoofd van Van der Poel. Uiterst rechts kijkt stafdocent Wijne lachend toe.

Op de volgende foto is te zien hoe het Rijks Voorlichtings Lichaam functioneert: ambtenaar Van Rij werkt Van der Poel met zachte drang uit de gevarezone. Prins Claus merkt niets, Wijne lacht nog steeds, Van Rij (gedeeltelijk zichtbaar achter Van der Poel) kijkt naar de grond, Van der Poel richt zijn blik naar omhoog. De confrontatiepolitiek is mislukt.

FOTOPOGINGPAGINA

foto's

jan

groeneveld

HET INCIDENT

de rol van frits van der poel

Frits van der Poel zou hebben ingestemd met het voorstel, hem gedaan door KRANT-fotograaf Jan Groeneveld, om samen met prins Claus op één foto te komen. De pogingen om dit te verwezenlijken zouden hem in de buurt van de kamer van directeur Schneider hebben gebracht. Hij zou niet op de hoogte zijn geweest van het besloten karakter van de lunch in de directiekamer en daarom gevolg hebben gegeven aan de uitnodiging van onder meer docent Wijne om mee naar binnen te gaan. Op verzoek van directeur Schneider om de kamer te verlaten, zou Van der Poel hebben geantwoord: "Ik maak er geen punt van, U blijktbaar wel". Het argument van Schneider, dat hij niet was uitgenodigd, zou van der Poel hebben weerlegd door te verwijzen naar docent Wijne met de mededeling dat deze hem had geïnviteerd.

Inderdaad heeft Van der Poel ingestemd met het maken van een foto, echter op voorwaarde dat er geen sprake zou zijn van een geforceerde ontmoeting. De foto kwam tot stand op de overloop, halverwege de trap naar de eerste verdieping. Inderdaad wist Van der Poel niet dat de lunch slechts toegankelijk was voor officieel genodigden. Daarom, en ook omdat hij wel iets voelde voor een "snack" ging hij in op de invitaties deel te nemen aan de wandelende maaltijd. Verder is juist dat Frits van der Poel in het geheel geen moeilijkheden maakte, toen directeur Schneider hem verzocht heen te gaan en even later bij de arm naar buiten voerde. Inderdaad verwees hij naar docent Wijne.

Frits van der Poel verklaarde verscheidene keren dat het zenuwachtige optreden van de directeur van de School voor de Journalistiek hem had verrast.

"Als ik het had geweten, was ik nooit naar boven gegaan".

Verder liet hij weten wat hij van prins Claus vindt: "Hij is gewoon een aardige man, die, denk ik, zeer moderne opvattingen over de rol van het Koningshuis heeft".

Woensdagavond bezocht Frits van der Poel de sociëteit van de School voor de Journalistiek. In het gastenboek schreef hij: De School voor de Journalistiek is GOED omdat de leerlingen GOED zijn. Later op de avond las adjunct-directeur Schaafsma een communiqué voor, waarin de heer Van der Poel excuses werden aangeboden voor begane fouten.

Met deze verklaring van de directie achtte Frits van der Poel de zaak afgedaan.

Als er iets vaststaat, is het wel dat het maken van de foto Claus-Frits niets te maken heeft met het eigenlijke incident: het verwijderen van Van der Poel uit de directiekamer. Verder is duidelijk dat Frits van der Poel het slachtoffer is geworden van een bepaalde docent die hem inviteerde, maar niet wist dat hij dit deed (of het niet wilde weten). Op de reactie van Van der Poel op het geagiteerde optreden van directeur Schneider valt niets aan te merken: hij liet zich rustig verwijderen en maakte nauwelijks enige ophof van het gebeurde. Dat hij de geschiedenis erg leuk vond (God, god, god, wat heb ik vanmiddag gelachen, zei Frits van der Poel. Vrij Nederland 16-11-68, Bij ons in Holland) komt ons wat overdreven voor.

de rol van directeur m.schneider

Directeur M.Schneider zou Frits van der Poel op een onheuse manier hebben bejegend toen hij hem in zijn kamer ontwaarde en het vertrek uitleidde. Toen Van der Poel opmerkte dat hij was uitgenodigd, zou de heer Schneider dit hebben geïnterpreteerd door aan docent J.S.Wijne

Interviews en documentatie:

Jan C. Brokken

Tekst:

Géjé van der Breggen

met:
m. schneider
j. wijne
f. v. d. poel
g. stappershoef
r.v.d. van rij
claus
krant

te vragen of dit juist was. Omdat hij een ontkennend antwoord kreeg, zou hij Van der Poel de deur hebben gewezen.

Inderdaad heeft directeur Schneider met luider stemme Frits van der Poel verzocht het vertrek te verlaten. Hij liet de gastdocent weten dat deze niet uitgenodigd was en dat de lunch in de directiekamer een besloten aangelegenheid was. Inderdaad wendde Schneider zich tot J.S.Wijne om na te gaan of Van der Poel was uitgenodigd aan de lunch deel te nemen. Verder is een feit dat Wijne ontkende en dat directeur Schneider vervolgens Van der Poel verwijderde door hem bij de arm te nemen en weg te voeren. Hierbij maakte hij de opmerking: "Bovendien is het hier veel te vol". Het verband tussen de ontkenning van Wijne en het verwijderen van Frits van der Poel kan niet worden bewezen en zal aangenomen moeten worden.

Verklaart directeur Schneider: "De schuldige die ik zou willen aanwijzen, is de heer Wijne. Door te ontkennen dat hij Frits van der Poel had uitgenodigd, manoeuvreerde hij mij in een onmogelijke positie". "Het is een ellendige zaak die berust op een ellendig misverstand. Als de heer Van der Poel zich onheus bejegend voelt, kan ik 'me dat voorstellen. Maar zijn opmerkingen in verschillende dagbladen vind ik degenererend".

Over zijn optreden: "Natuurlijk had alles rustiger gekund". "Ik geef toe dat ik schuld heb. Maar niet minder dan anderen".

Over de reacties van de leerlingen: "Ik heb de houding van de leerlingen kunnen waarderen. Hun reacties waren juist".

En tenslotte over het telegram van Achter het Nieuws: "Dat telegram heeft mij verbaasd. Mijn beleid werd direct gekoppeld aan dat van de RVD. Ik heb in het geheel geen contact gehad met de RVD. Achter het Nieuws had hieromtrent bij mij moeten informeren, op z'n minst".

Directeur Schneider heeft fout gehandeld. Zijn optreden was veel te gemotiveerd. Zelfs als we in aanmerking nemen dat hij als "gastheer" verantwoordelijk was voor de goede gang van zaken en derhalve onder druk stond, kan zijn overgeagiteerde ingrijpen niet worden goed gepraat. Een directeur, en zeker geldt dit voor de heer Schneider, heeft een representatieve functie en dient zich dit steeds te realiseren. De wijze waarop Frits van der Poel werd verwijderd, was grof en een blamage voor de school die de heer Schneider representeert.

Als vaststaand mag worden aangenomen dat het onheuse optreden van directeur Schneider mede werd veroorzaakt door de Pontius Pilatus-houding van docent J.S.Wijne. Er bleef Schneider weinig anders over dan aan te nemen dat Van der Poel hem een leugen had verteld. Mogelijk is dit de druppel geweest die de reeds overvolle emmer deed overlopen. Hoe de heer Schneider zou hebben gehandeld als J.S.Wijne niet in zijn schulp was gekropen en zich van de domme had gehouden, kunnen we slechts vermoeden.

Dient verder te worden gesteld, dat directeur Schneider op de bijeenkomst in de aula tegenover alle leerlingen toef, dat hij wellicht verkeerd was opgetreden; een houding die waardering verdient.

de rol van j.s. wijne

J.S.Wijne zou Frits van der Poel hebben uitgenodigd de lunch in de kamer van directeur Schneider bij te wonen, door hem meerdere malen te inviteren en te verzoeken mee te gaan. J.S.Wijne zou tegenover directeur M.Schneider hebben ontkend dat hij Van der Poel had uitgenodigd.

SPEL VAN VERGISSINGEN IN 3 BEDRIJVEN

Inderdaad heeft de heer Wijne Frits van der Poel uitgenodigd. Hij stelde de gastdocent voor om mee naar boven te gaan en noodde hem in de kamer van de directeur. "Kom we gaan iets eten", luidde zijn laatste invitatie.

Inderdaad ontkende hij later.

Zegt de heer Wijne: "Ik heb de heer Van der Poel niet uitgenodigd; ik heb gewoon gevraagd of hij mee naar boven ging. Ik zag hem als collega en vroeg hem mee te gaan lunchen. Het hele incident is voor mij dan ook een kwestie van een communicatiestoornis tussen de organisatoren en de rest van het docentencorps".

Toen directeur Schneider hem vroeg of hij het was geweest die Frits van der Poel had uitgenodigd, antwoordde hij ontkennend.

Wijne stelt: "Nogmaals, ik heb hem niet uitgenodigd, maar meegevraagd. Ik was van mening dat hij erbij hoorde, omdat hij op school was. Ik had er geen idee van dat er zo nadrukkelijk een besloten aangelegenheid van was gemaakt. Ik neem het mijzelf kwalijk dat ik, toen de heer Schneider bij mij kwam, niet ingegrepen heb".

Over de openbare bijeenkomst in de aula van de school, later op de dag: "De leerlingen eisten van mij dingen waarop zij geen recht hadden. Het ging om een persoonlijke zaak tussen de heren Stappershoef, Van der Poel en mij".

De heer Wijne heeft 's avonds contact gezocht met zowel Gijs Stappershoef als Frits van der Poel en telefonisch zijn verontschuldigheden aangeboden. Frits van der Poel deelde hem mede, dat ook andere docenten hadden gevraagd of hij mee naar boven ging.

nagekomen toevoeging

"En ik ben van mening dat collega's onderling elkaar niet uitnodigen een ruimte van de school binnen te gaan waar ze op grond van hun werk automatisch toegang hebben". (J.S.Wijne)

Eén ding kan men de heer Wijne niet verwijten, namelijk dat hij inconsequent heeft gehandeld. Hij ontkende iets te maken te hebben met de aanwezigheid van Frits van der Poel in de kamer van directeur Schneider en terecht. Hem werd gevraagd of hij Van der Poel had uitgenodigd, en als iemand die enkel van meevragen wist, kon hij daar onmogelijk bevestigend op antwoorden.

Er zit niets anders op dan vast te stellen, dat de kwestie Wijne draait om de vraag: betekent meevragen hetzelfde als uitnodigen. Een aangezien de heer Wijne volhoudt dat hij geen moment neigingsgevoel heeft gehad iemand uit te nodigen, kunnen we weinig meer doen dan ons "welles" tegenover zijn "nietes" stellen, en onze schouders ophalen. Wat natuurlijk wel triest is en eigentijk te gek om waar te zijn.

Overigens onvergeeflijk stom van directeur Schneider om niet te zeggen: "Wijne heb jij van der Poel meegevraagd?"

de rol van gijs stappershoef

Gijs Stappershoef zou Frits van der Poel hebben uitgenodigd voor een gastcollege televisie-journalistiek, nog voor bekend was dat prins Claus de school wenste te bezoeken. Hij zou er aan meegewerkt hebben de foto Frits-Claus tot stand te brengen. Verder zou hij Van der Poel aangespoord hebben de lunch bij te wonen. Na de verwijdering van zijn gast zou hij, hevig verontwaardigd een brief hebben gedeponneerd bij de secretaresse, waarin hij meedeelde de school niet meer te willen betreden.

Inderdaad nodigde Stappershoef Van der Poel uit voor iemand iets wist van de komst van Claus. Inderdaad speelde hij een rol bij de poging Frits van der Poel en prins Claus samen te vereeuwiggen.

Ook is juist dat hij Van der Poel in de kamer van Schneider noodde (onwetend van de beslotenheid van de bijeenkomst). Het optreden van directeur Schneider was inderdaad voor Stappershoef aanleiding een "ontslagbrief" te schrijven. Opmerkingen van Gijs Stappershoef: Over Wijne: "Iedereen maakt wel eens een fout". Over iemand uit de stoet van Claus: "Dat rare dikke mannetje dat daar rondliep, probeerde roet in het eten te gooien". Over Schneider: "Als een man op zo'n post zit, moet hij niet zo emotioneel handelen. Maar ik hoorde dat hij vaker zo doet. Nu ik dat weet, is het wel vergeeflijk". Over de affaire: "In het begin was ik kwaad. Maar toen we met de auto op de grote weg naar Amsterdam zaten, begonnen we ons rot te lachen". "Het waren verrot kleine broodjes".

Over geëmotioneerd gesproken, het komt ons voor dat de "ontslagbrief" van Gijs Stappershoef evenmin het resultaat was van rijp beraad. De vraag is op z'n plaats of Stappershoef wel zo impulsief had mogen handelen. Hij kon terecht kwaad zijn, maar dat het gebeurde tot zijn ontslag moest leiden, kunnen we niet onderschrijven. Overigens waren de broodjes inderdaad verrot klein.

de rol van prins claus

De heer Van Amsberg heeft met het incident niets uitstaande gehad.

de rol van de rijksvoorlichtingsdienst

De soep is door de gootsteen gegooid. De broodjes, die zijn overgebleven liggen nu te schimmelen in de asemmer. Je vraagt je af, waar iedereen nog over praat. Het conflict tussen Stappershoef en Van der Poel enerzijds en de directie van de School voor de Journalistiek anderzijds is bijgelegd. Een krant van de "zoutjesaffaire", zoals Het Vrije Volk deze zaak in "Telegraaf-stijl" meende te moeten noemen, is van meer verstrekkend belang: de rol van de Rijksvoorlichtingsdienst.

In de Staatsalmanak voor het Koninkrijk der Nederlanden 1968 staat als beknopte taakomschrijving van de Afdeling Perszaken van de RVD: het geven van voorlichting, omtrent zaken van algemeen overheidsbeleid en het verzorgen van publiciteitsaanleggen van het Koninklijk Huis. Welnu, de heer C. van Rij, plaatsvervangend hoofd van deze afdeling, heeft in ruime mate aan deze taakomschrijving voldaan. Hij heeft bij de RVD waarschijnlijk zelden zo veel aandacht gekregen als afgelopen dinsdag. Jammer voor hem, dat het niet zulke prettige publiciteit was.

Het begon zo onschuldig. De RVD achtte de heer Van Rij capabel genoeg om een bezoek van Prins Claus aan de School voor de Journalistiek te begeleiden. Per slot van rekening is zo iets een routinezaak voor de RVD. Alles ging dan ook heel normaal. De heer Van Rij zag er ijverig op toe, dat de heren van de pers niet langer dan 45 seconden foto's maakten in het televisielokaal. Toen kreeg de RVD-functionaris een telefoontje van zijn chef, de heer W.P. van den Berge (ongeveer tussen half elf en elf uur). Deze was er achter gekomen dat Frits van der Poel op school zou zijn, toen hij om een heel andere reden belde met de heer A.J. Slinging van de Haagse redactie van Het Parool ("het socialistische vriendje van Frits van der Poel", aldus De Telegraaf). Dit gebeurde om even vóór tien uur. Afgaande op het tijdstip van het telefoontje naar Utrecht, moet er in het Haagse ambtenarenwereldje enige tijd grote activiteit hebben geheerst. De vraag of daaruit een opdracht voor de heer Van Rij is voortgekomen, zal wel nooit een antwoord krijgen. Hij gedroeg er zich in ieder geval niet naar. Op alle mogelijke manieren heeft hij getracht een confrontatie tussen Prins Claus en Frits van der Poel te voorkomen. In gesprekken met o.a. een viertal docenten heeft Van Rij gezegd, dat hij zo'n opdracht had en hij noemde in dit verband zelfs de minister-president als initiator. Vrijdag verklaarde de RVD, naar aanleiding van vragen van Het Parool, dat noch de minister-president, noch de RVD een dergelijke opdracht heeft gegeven.

VRAGEN IN DE KAMER

Woensdagavond heeft de heer A.G. van der Spek,

lid van de Tweede Kamer voor de P.S.P., schriftelijk vragen gesteld aan minister-president de Jong naar aanleiding van het incident. Hij vraagt of een functionaris van de Rijksvoorlichtingsdienst zich heeft ingespannen om een ontmoeting tussen Prins Claus en Frits van der Poel te vermijden. Indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, vraagt de heer Van der Spek zich af of de regering zich verantwoordelijk voelt voor eventuele uitlatingen van Prins Claus tijdens deze ontmoeting. Zo nee, welke overwegingen hebben dan een rol gespeeld.

Gevraagd naar zijn commentaar op de gebeurtenissen, zei de heer Van der Spek; "Ik heb wel degelijk de indruk dat de RVD hier bezig is geweest. De heer Van der Ende, stafdocent aan uw school, heeft dit trouwens donderdagavond in "Achter het Nieuws" bevestigd. Ik heb me toen afgevraagd, wat daar achter zou zitten. Vervolgens heb ik de vragen geformuleerd". Over de RVD zei de heer Van der Spek: "De RVD geeft een heel goed blad uit. Maar in dit soort zaken treedt zij wat onhandig op. De taak van de RVD is voorlichting te geven, niet het voorkomen van publiciteit. Ze vervullen nu een soort rechercheursrol en dat is ridicul".

Commentaar:

Natuurlijk heeft de RVD niet tijdig genoeg geweten, dat Frits van der Poel die dag op school aanwezig zou zijn. In dat geval zouden zij wel een hogere ambtenaar hebben gestuurd. De vraag is dan echter of die op een andere manier zou zijn opgetreden.

Dan blijft nog over het standpunt op zich, namelijk het vermijden van contact tussen Prins Claus en Frits van der Poel. Ik vraag mij af, welk recht de RVD hanteert om de persoonlijke vrijheid van een Nederlander, die toevalligerwijs de echtgenoot is van een prinses, aan te tasten. Claus is, dacht ik, zelf wel in staat om te bepalen met wie hij wel en met wie hij niet wil praten. Het begint er hoe langer hoe meer op te lijken dat de RVD bestaat uit een aantal gefrustreerde tweedehands BVD agenten.

LAATSTE NIEUWS

Premier over RVD-optreden: „Frits van der Poel stond niet in programma”

(Van onze correspondent)

DEN HAAG, 20 nov. — Volgens premier De Jong is de zorg voor een „juiste uitvoering van het tevoren vastgestelde programma” de beweegreden geweest voor een functionaris van de Rijks Voorlichtings Dienst, om tijdens het bezoek van prins Claus aan de school voor de Journalistiek ex-Brandpunt-medewerker Frits van der Poel te verzoeken zich te verwijderen.

De premier wijst er op dat een beperkt aantal journalisten en persfotografen voor dit bezoek was uitgenodigd. „Een ontmoeting tussen prins Claus en de heer Van der Poel was niet opgenomen in het programma waarvan de RVD met de regelingen betreffende de publiciteit was belast. De functionaris van de RVD heeft de heer Van der Poel, toen deze een rol in de publiciteit wilde spelen, meegeedeeld dat dit niet in het programma voorkwam en daarom niet kon plaatsvinden”, aldus premier De Jong in antwoord op schriftelijke vragen van het Tweede-Kamerlid Van der Spek (PSP).

De beantwoording van de vragen door minister-president De Jong hangt van onwaarheden aan elkaar. De heer Van der Poel is, zoals iedereen nu wel weet, niet verwijderd door een RVD-functionaris, maar door de heer Schneider. Een ontmoeting tussen Van der Poel en prins Claus

stond niet in het programma, maar wel een informeel contact tussen de prins en studerende en docenten. Van der Poel was die dag gastdocent en had daardoor even goed het recht om zich met Claus te onderhouden als ieder ander. De heer Van Rij heeft Van der Poel beslist niet laten weten, dat een ontmoeting tussen hem en prins Claus niet op het programma stond. De opmerking dat Frits van der Poel een rol in de publiciteit wilde spelen, is niet minder dan een ongegronde aantijging.

-tv-

de rol van krant

KRANT zou er zorg voor hebben gedragen dat Frits van der Poel tegelijk met prins Claus de School voor de Journalistiek bezocht. KRANT zou een confrontatiepolitiek uitgestippeld hebben om hen - coute que coute - op één stuntkiek voor de eeuwigheid te bewaren. KRANT zou Van der Poel naar Claus en gevolg gestuurd hebben. KRANT zou Claus-bewaker Van Rij attent gemaakt hebben op de aanwezigheid van Frits van der Poel en de pogingen van KRANT om Van Rij, z'n metgezel Claus en Van der Poel samen te brengen voor de lens. KRANT zou haar fotograaf boven op een stoel geplaatst hebben om vanuit de hoogte de stunt op de gevoelige plaat vast te leggen. KRANT zou onder docenten gestookt hebben om hen ertoe te brengen Frits van der Poel naar de kamer van directeur Schneider te loodsen. KRANT zou Schneider attent gemaakt hebben op de aanwezigheid van Van der Poel in het lunchvertrek. KRANT zou Stappershoef aangeboden hebben zijn ontslag in te dienen op KRANTenpapier, Kortom KRANT zou alles gedaan hebben.

Inderdaad wilde KRANT een foto realiseren van Frits van der Poel en prins Claus. Van der Poel was wel bereid om mee te werken, maar reageerde weinig enthousiast op het verzoek. Op gegeven moment was de situatie gunstig om de foto te maken, namelijk op de overloop, toen Van der Poel en Claus door een toeval vlak naast elkaar stonden. De andere dingen zouden we gedaan hebben als men ons er niet op attent had gemaakt, dat ze al gedaan waren.

Zegt KRANT: "Van der Poel spreekt goed Nederlands; Claus ook. Dus waarom niet samen op de foto?"

"Wij weten van de prins geen kwaad".

"Als Schneider nou niet was uitgenodigd wie had hem er dan uit moeten zetten?"

"Ook Claus wist van zichzelf geen kwaad"

"Rijks Verhinderings Dienst"

"De RVD lijkt GVD wel op de BVD!"

Claus en KRANT

Foto: Bert Evenhuis

Zeventig procent van de in West-Berlijn verkochte kranten komt uit het negentien verdiepingen hoge prestige-gebouw van Axel Springer. West-Berlijn is daarmee het duidelijkste voorbeeld van de dagblad-concentratie in West-Duitsland.

Het hoge percentage Westberlijners boven 65 jaar (meer dan twintig procent) roept op zichzelf al haast een generatieconflict op.

Van de jonge mensen die naar Berlijn komen (meestal om te studeren), doet een deel dat om de dienstplicht te ontlopen - politiek bewustere jongeren dus.

Het is niet verwonderlijk dat juist in deze stad de kreet "Enteignet Springer" voor het eerst werd gehoord, en dat hier een sterke buiten-parlementaire oppositie ontstond.

In dit West-Berlijn werd ook de eerste poging ondernomen om met een economisch ongebonden krant het persmonopolie te doorbreken: het Berliner EXTRA-blatt later de Berliner EXTRA-Dienst.

Carl L. Guggomos

Foto: Anton Heuff

Berlijn en zijn vrije pers

-van bruggehoofd tot draaischijf?

Op 11 februari vorig jaar, kort voor de verkiezingen in West-Berlijn, verschenen op de drukke straten in het centrum tientallen studenten die de voorbijgangers een krant te koop aanboden. Voor tien pfennig kon men zich het Berliner EXTRA-Blatt aanschaffen - vier pagina's dik, luchtig opgemaakt à la Bild, in losse vellen gedrukt op een Heidelberger cylinder-automaat.

Met de verkiezingen voor de deur moet de Westberlijner toch tenminste eenmaal de waarheid worden gezegd, was de overtuiging van een aantal jonge journalisten, die geen andere mogelijkheid daartoe zagen dan een eigen krant uit te geven. (Volgens de officiële Westberlijnse voorlichting is West-Berlijn dankzij "een aanzienlijk aantal onafhankelijke kranten" een "bruggehoofd van vrije meningsuiting temidden van de partijpers van Oost-Berlijn en de Zone").

De journalisten dachten het met hun EXTRA-Blatt tot de verkiezingen (12 maart) te kunnen uitzingen - in totaal vijf nummers. De berekeningen bleken al gauw te optimistisch te zijn, maar het experiment werd voorlopig gered door een zeer royaal gebaar van Rudolf Augstein, eigenaar van Der Spiegel. Er kon zelfs worden overgegaan op rotatiedruk.

OP DE FLES

Erg lang heeft het leven van EXTRA-Blatt daarna niet geduurd, ondanks een stijging in de verkoop (het gemiddelde lag rond de 10.000 exemplaren, bij een gedrukte oplage van 20.000). Het laatste nummer, van 13 mei 1967 (nummer 14), draagt de hoofdkop: Wij zijn op de fles. En dat vlak voor het bezoek van de sjah. Dankzij Augstein, die zich had verbonden om de salarissen nog enige tijd voor zijn rekening te nemen, konden de redacteurs zich bezig houden met de voorbereiding van een nieuw project, de Berliner EXTRA-Dienst, waarvan de eerste aflevering op 20 mei 1967 verscheen.

In tegenstelling tot het EXTRA-Blatt, dat mikt op de Bild-lezer, is de EXTRA-Dienst bestemd voor "het bewustere publiek". De oplage van EXTRA-

Dienst bedroeg aanvankelijk 500 exemplaren. Al aanstonds kon EXTRA-Dienst zich bezighouden met de onregeligheden tijdens het bezoek van de sjah aan Berlijn. Met het laatste restje geld werd bovendien na de dood van de student Benno Ohnesorg nog een speciale editie van EXTRA-Blatt gedrukt. Hoofdkop, gericht tot burgemeester Albertz: Aftreden. De 80.000 exemplaren (wederom gedrukt op Heidelberger) waren in een ommezien verkocht.

door Anton Heuff

In maart van dit jaar kwam nog een zes pagina's dikke editie van EXTRA-Blatt uit, gewijd aan Axel Springer. De 200.000 exemplaren werden bijna alle verkocht.

OPLAGE: 4500

De EXTRA-Dienst floreert thans naar omstandigheden goed. Tweemaal in de werk komt het blad (kantoor-offset op formaat A 4) bij 4500 abonnees in discrete verpakking in de brievenbus. De abonnementsprijs is vijf mark per maand, waarmee het blad bij de huidige oplage net uit de kosten komt.

Redacteur van EXTRA-Dienst is Carl L. Guggomos, een 36-jarige journalist, die sinds zijn negentiende bij tal van bladen heeft gewerkt, laatstelijk bij Der Spiegel, daarvoor bij het SPD-blad Vorwärts.

Als hij hem bezoeken in het nieuwe onderkomen

Vervolg op pag. 12

aktie re aktie

n.vechtmann

p.h.hoebens

j.c.brokken

p.h.hoebens

LUISTER JIJ EENS EVEN HIER, HOEBENS,

dat je een reaktionair stukje wilt schrijven in een stijl die Jacques Gans zou doen blozen van valse bescheidenheid, vind ik best. Maar ik moet je toch wel aanraden je bewondering voor deze skribent voortaan zodanig in te tomen dat je niet ook zijn eendrachtig argumentatie en betoogtrant imiteert. Want dat is zelfs beneden jouw stand.

Je eerste zin is meteen al je eerste blunder, Kritici (met een k, Hoebens en niet zoals omstreeks 1850 met een c) critici hebben het niet alleen in deze dagen druk, maar altijd. Mensen met een kritiese geest zijn bovendien krities genoeg om Berlijn, Parijs, Madrid en Mexico niet op één hoop te gooien. Dit in tegenstelling tot mensen die zichzelf en hun achterban aanduiden als "wij konservatieven".

Nee Hoebens, natuurlijk bestaat er in Mexico geen censuur. In Nederland bestaat ook geen censuur, evenmin als kritici in de Verenigde Staten of Rusland censuur is, als je begrijpt wat ik bedoel. Natuurlijk weet jij niet zeker wie het eerste schot heeft gelost, want stel je eens voor dat dat eerste schot inderdaad door de politie was gelost, dan zou je stukje nog meer op losse schroeven komen te staan.

Het volgende lachertje komt aan het begin van de vierde alinea van je artikeltje (al is het eigenlijk om te huilen). Wat lezen we daar? Dit: "Het is gebruikelijk uit dergelijke gebeurtenissen een konklusie te trekken". Nee maar, wie had dat nou gedacht? Ik vrees dat het intrappen van deze open deur moet worden opgevat als een voorbeeld van typies rechtse humor. Die humor ontgaat mij dan, want het intrappen van open deuren is, dunkt mij, alleen maar die domme en volkomen overbodige bezigheid. Inderdaad Hoebens, het zou oneerlijk zijn de problemen van Mexico te bagatelliseren. Daarom doe jij

Vervolg op pag. 13

Berlijn en zijn vrije pers

Vervolg van pag. 11

van de redactie (het timmer- en schilderwerk is door eigen mensen uitgevoerd, de bureaus zijn ter beschikking gesteld door Augstein), is Guggomos juist bezig met de boekhouding. Ook dat hoort bij zijn werk. "Ik ben", zegt hij, "de enige redacteur met een vast salaris. Vier andere medewerkers schrijven voor EXTRA-Dienst op free lance-basis. Dat geeft meer mogelijkheden voor bijverdiensten, en dat is nodig ook. Mijn vrouw treedt op als redactiesecretaresse".

Guggomos geeft een aantal bijzonderheden over de lezerskring van EXTRA-Dienst. Vijftig percent van de abonnees behoort tot de (buiten-parlementaire) oppositie, vijftig percent tot het establishment. Het merendeel woont in Berlijn, een derde in West-Duitsland. Ongeveer 200 exemplaren gaan naar het buitenland. 76 Percent van de abonnees heeft "althans enige semesters" aan een universiteit of hogeschool gestudeerd.

"EXTRA-Dienst wordt gelezen op het Bundespresseamt, in de partijfracties, op de ministeries (enkele ministers, o.a. Willy Brandt, hebben een persoonlijk abonnement) en door de Berlijnse senaat." aldus Guggomos.

GEEN TABOES

EXTRA-Dienst kan worden gerekend tot de buiten-parlementaire oppositie (APO), maar werkt geheel onafhankelijk en is aan geen enkele groepering in de APO gebonden.

De berichtgeving over affaires in Berlijn, West-Duitsland en zo mogelijk uit de hele wereld, kent geen taboes, zegt Guggomos. "Wij verzwijgen niets. Er zijn nogal wat zaken in deze stad die de andere kranten niet opnemen. Wij publiceren alles, zelfs als het om processen-verbaal of officiële notulen gaat. Zo hebben wij de geheime stukken van de justitie over de buiten-parlementaire oppositie afgedrukt. Wij hebben overal erg goede bronnen zitten. Er kan bijvoorbeeld niets gebeuren in de bestuursvergaderingen van de SPD of de NPD, of wij komen het te weten".

Geen wonder dat prof. Fritz Eberhard, hoogleraar in de publicistiek aan de Freie Universität, ons vertelde dat hij EXTRA-Dienst "een goede complettering van de informatie" vindt.

Aan Martin Buchholz, een van de vaste medewerkers, en voordien redacteur van EXTRA-Blatt, vroegen wij of deze economisch ongebonden uitgaven te vergelijken zijn met de underground press.

"Nee," zegt hij, "die underground-bladen zijn politiek te weinig geformuleerd. Ze vertonen te veel de bijverschijnselen van de hippie- en popbeweging. De hippies zijn wel tegen de huidige maatschappij, ze behoren wel tot de linkse stromingen, maar zoals gezegd, ze hebben geen dui-

delijk geformuleerd politiek standpunt".

Nu is Buchholz ook in geen geval een hippie of een vertegenwoordiger van een andere uiting van het "Gammerlertum". Om de romantiek was het hem zeker niet te doen toen hij zich begin vorig jaar in het avontuur met EXTRA-Blatt stortte. "Ik ben een jong journalist, ik ben getrouwd en ik had een vaste betrekking bij het Berlijnse dagblad Der Abend. Mijn familie heeft me voor gek verklaard dat ik die baan opgaf voor zoiets onzekers", zegt Buchholz.

BILD-LEZER

Het EXTRA-Blatt mikte op de gewone man, de Bild-lezer. De verkoopcijfers vielen tegen (het blad was moeilijk onder te brengen bij de kiosken; voor de kopers was er heel wat zelfoverwinning nodig om uitgerekend van een student een krant te kopen, of aan de kiosk schichtig het EXTRA-Blatt onder de jas te verstoppen), de drukkosten waren hoog: 2500 mark per nummer. Met de beschikbare middelen (er was inmiddels de Westberliner Zeitungsgesellschaft mbH opgericht, maar dat veranderde niets aan de financiële positie) kon EXTRA-Blatt niet meer worden uitgegeven. Voor het Bild-publiek zal af en toe nog een speciaal nummer van EXTRA-Blatt of een pamflet van EXTRA-Dienst verschijnen.

EXTRA-Dienst wordt veel goedkoper geproduceerd. Maar het richt zich uitsluitend tot "het bewustere publiek". Toch heeft dat al voldoende effect, vindt Guggomos, omdat veel lezers politiek belangrijke functies vervullen.

Een paar aardige succesjes? Guggomos noemt ze graag:

In een artikel over de gevangenis Berlijn-Tegel werden zes gevallen van mishandeling genoemd, alsmede corruptie en diefstal. Onlangs is een commissie ingesteld, die de toestand in Tegel moet onderzoeken.

Tegen twee politiemannen die bij een demonstratie klappen hadden uitgedeeld, was een aanklacht ingediend. Wegens onvoldoende bewijs werd de zaak geseponneerd. EXTRA-Dienst publiceerde foto's die het bewijs wel gaven. De behandeling werd heropend, en beide mannen kregen drie maanden.

OOST-WEST

Veel van de artikelen en berichten in EXTRA-Dienst hebben betrekking op de verhouding tussen Bondsrepubliek en DDR en de positie van Berlijn. Het standpunt van EXTRA-Dienst is: erkenning van de DDR en politieke neutralisering van Berlijn.

Guggomos ziet Berlijn als een soort ontmoetingspunt van Oost en West, een draaischijf. Het huis waarin de redactie zich juist heeft gevestigd (1 Berlin 31, Wilmersdorf, Pfalzburgerstrasse 20), zal "die Drehscheibe" gaan heten.

Het wordt een links centrum met een publicistisch café, een boetiek, de off set-pers van een bevriende drukker, de redactieruimte en een grote kelder. In de kelder, de eigenlijke draaischijf, zullen sprekers en kunstenaars uit Oost en West worden uitgenodigd.

Zittend aan de bar kan men de redactie van EXTRA-Dienst aan het werk zien. Er komen in het café vier TV-toestellen naast elkaar te staan, met geluid naar keuze via een oortelefoon; er komt een grote collectie kranten in het café, een aansluiting op het telexnet van dpa, en een abonnement per post op de nieuwsdiensten van ADN en AFP.

"Als de mensen nu maar flink bier komen drinken", zegt Guggomos, "kunnen we van de winst onze EXTRA-Dienst verbeteren, en misschien nog eens ons EXTRA-Blatt weer laten verschijnen".

Het is wel typisch Duits dat het bier moet meehelpen om de Berlijners ervan te doordringen dat Berlijn geen bruggehoofd, maar een draaischijf moet zijn. In elk geval is het de moeite waar de ontwikkeling van deze economisch vrije pers nauwkeurig te blijven volgen.

het maar, dan lopen anderen tenminste dat risico niet. En ach, waarom zou je je hypokrisie dan ook maar niet meteen duidelijk demonstreren? Twee hele alinea's heb je nodig om te komen tot de konstatering dat het in Mexico allemaal wel meevalt, om de argeloze lezer vervolgens te verrassen met de mededeling dat wat je in de vorige twee alinea's hebt gedaan oneerlijk is. Jammer Hoebens, een jaar School voor Journalistiek heeft je kennelijk nog niet geleerd dat je zelfs een kwalijk standpuntje met goede argumenten en in een helder betoog dient uiteen te zetten. Dat standpunt wordt dan misschien voor een paar mensen nog wel akseptabel ook. Maar ach, dat wil je ook helemaal niet, je wilt eigenlijk alleen maar reacties als de mijne uitlokken. Nou, hier is ie dan - tenslotte houd ik er niet van mensen in hun verwachtingen teleur te stellen. O ja, Hoebens, bijna was ik iets heel belangrijks vergeten. Je begrijpt natuurlijk wel dat Brian Jones volkomen gelijk had toen hij zei: "For some reason there are the odd characters about who think they can treat us like a gang of dogs". Natuurlijk begrijp jij waarom Jones daar gelijk in had. Tenslotte ben jij in Mexico geweest en ik niet.

H.A.NIEK VECHTMANN

De voorhoede van het proletariaat heeft mijn artikelje over de Mexicaanse beroerten met luid misbaar begroet. Dat was dan ook precies de bedoeling. De schimpscheuten van links vormen immers een weldadig contrast met de stroom van adhesiebetuigingen welke het gezond-denkende deel van Nederland mij deed toekomen en bieden mij een titel om de superioriteit van het reactionaire denken nogmaals te demonstreren.

Ik verkeerde aanvankelijk in de mening, met mijn ondoordachte qualificaties de limiet van het absurde te hebben bereikt. De philippica van de bekende ingezondenstukkenschrijver Niek Vechtman heeft mij echter overtuigd van mijn ongelijk. Het veelbesproken lachnummer voelt zich kennelijk in het kruis getast. Dit overwegende zal ik hem niet te zwaar vallen over de wat gratuite kwinkslagen welke zijn open brief ontsieren. Kees Schilperoord maakt nu eenmaal school. Ook de aantijgingen aan het adres van een subtiel filosoof als Gans zal ik maar voor lief nemen, evenals de aan mij gerichte beschuldiging van hypocrisie. Twee jaar School voor Journalistiek hebben de heer Vechtman klaarblijkelijk nog niet doordrongen van de werking van art. 266W.Sr. dat de staatsburger minzaam inviteert eenvoudige beledigingen achterwege te laten.

Het schijnt dat ik Berlijn, Parijs, Madrid en Mexico "op één hoop heb gegooid". Heb ik dat gedaan? Neen. Ik heb alleen geconstateerd dat de gebeurtenissen in die steden het kritisch vernuft gelijkelijk hebben geïnspireerd tot het verrichten van intellectuele topprestaties. Overigens zal de heer Vechtman kunnen getuigen dat al deze manifestaties waren gericht tegen de fascistoïde verdedigers van een geinstitutionaliseerde wanorde. Er speelt mij, tot slot, nog een typisch feodale gedachte door het hoofd. Mijn conclusie dat Mexico nog steeds niet in aanmerking komt voor een georganiseerde straf-expeditie, ofschoon de problemen waarmee het land te kampen heeft niet mogen worden onderschat, is voor de ingezondenprekenschrijver aanleiding geweest mij te beschuldigen van een huichelachtige mentaliteit. Wanneer ik diezelfde frasen op het paradijs van de Nieuwe Mens had getransplanteerd, had ik waarschijnlijk een eervolle vermelding ontvangen voor genuanceerd denken. Folia stupiditatis! Overigens ben ik er nu vast van overtuigd dat de heer Vechtman inderdaad nog nooit in Mexico is geweest. Toch zou hij er eens heen moeten gaan. Het is een aangenaam land.

13-11-1868
PIET HEIN HOEBENS

(MO6) MEXICO CITY, Oct. 12—TROOPS OUT IN FORCE AT OLYMPIC STADIUM--
Helmeted rifle-carrying Mexican soldiers take up positions outside the Olympic Stadium in Mexico City today a few hours before the scheduled start of the ceremony opening the Olympic games. →
(AP Wirephoto)(rhu70920tf) 1968

PROGRESSIEVE PADVINDER ANTWOORDT

Aartsreactionairen kenmerken zich doorgaans door weloverwogen beslissingen, dikke buikjes en commissariaten. "Stilte" is het bordje dat op hun kamers hangt. Maar ook in dit door rust gekenmerkte niemandsland loopt wel eens een gek rond die het waagt een knuppel in het aandelenhok te werpen. Van Rappard en Van Riel zijn de mooiste vaderlandse voorbeelden. Zij hebben veelvuldig zitting in televisieforums, weten zich gesteund door de achterban die rillend voor het scherm zit en wekken mateloze ergernis op bij mensen die geloven dat stilstaan nog altijd achteruithollen betekent. Onze school kent sinds kort ook een dergelijk rechts symbool: mijnheer Piet Hein Hoebens.

De verdediging die Hoebens (ik word nu kwaad) aanvoert tegenover dictator Diaz is zondermeer ridicul. Mexico geniet een politieke stabiliteit, en dit dictatoriaal gezag prijst Hoebens. Ik moet toegeven: onder een sterk eenhoofdig gezag komt economisch het meeste tot stand. (zie Duverger). En inderdaad Hoebens, je hebt zelf gezien dat de infra-structuur van het land niet al te slecht is. Maar wat dan nog? Aan een ding gaat Hoebens zeer wijselijk voorbij: de verdeling van het nationaal inkomen. Wie profiteren van de rijkdom van het land? Beschamend zal geachte schrijver (pro forma) moeten constateren dat dit een zeer kleine klik plutocraten is. Wanneer Hoebens corruptie constateert, waarom zet hij dan niet even door en stoot op een groep rijke autocraten. Maar dat past niet in Hoebens'

ideologie. Je hebt je blind gestaard op het olympisch schoon, Hoebens.

Dat je nog aan komt dragen met een citaat van Burke, een conservatief uit de jaren, leest u goed, 1790, stemt tot medelijden. Indien jij, Hoebens, de wereldproblemen met een 18e eeuwse kamergeleerde te lijf wilt gaan dan moet jij dat weten. Ik geef de voorkeur aan progressieve padvinders.

Jan C. Brokken

NOGMAALS HOEBENS

De bekende fellow-traveller en crypto-communist Jan C. Brokken is zo vriendelijk geweest, zijn bezwaren tegen mijn zienswijze op schrift te stellen. Hij vangt zij tirade aan met een hoogst amusante karakteristiek van het fenomeen "rechts" waarin ik mij echter onmogelijk kan herkennen. Het buikje is weliswaar in aanleg aanwezig, maar voor het overige voldoe ik nauwelijks aan de vereisten. Mijn staat van dienst zwijgt in alle talen dood over commissariaten en weloverwogen beslissingen. Piet Hein Hoebens zal zijn leven helaas moeten slijten als eenvoudige huursoldaat van het grootkapitaal, verstoken van aandelen, obligaties en bondsrepublikeinse automobielen. Ik kan natuurlijk wel beweren dat dit alles mij koud laat, maar God hoort mij brommen. Het is trouwens niet aan de orde. Jan C. Brokken veroordeelt mijn verdediging van de heer Diaz Ordaz als zijnde "zonder meer ridicul!" Een wat apodictische uitspraak voor een kritische geest. Hij geeft toe dat het centralistische

aktie re aktie

n. vechtman
p. h. hoebens
j. c. brokken
p. h. hoebens

gezag de economie ten goede is gekomen, maar dit weerhoudt hem er niet van vertwijfeld uit te roepen: "maar wat dan nog?" Welnu, heer Brokken; het verdient aanbeveling onderhand eens een onderscheid te maken tussen journalistiek en moraaltheologie. Dan zal het ook duidelijk worden dat men Mexico niet op één lijn mag stellen met de operetterepublieken van Zuid-Amerika. Voor een niet ál te onredelijke verdeling van het nationaal inkomen is de status van volksrepubliek geen vereiste, wat de Diekerhofs in deze ook mogen beweren.

Voor de goede orde verklaar ik met nadruk, een oprechte afschuw te gevoelen van olympische spelen en andere kanibalistische festiviteiten. Als ik, tenslotte, de losgeslagen predikanten observeer die zich onder de naam van progressieven bij ons aandienen, geef ik inderdaad de voorkeur aan een 18de eeuwse kamergeleerde als Burke, die, zoals dat in het anale bargoens van Links heet, tenminste nog enige relevantie bezit ten opzichte van de problemen van onze tijd. Waarvan akte.

Piet Hein Hoebens

EN NOU UIT!

MEDIAAL

dik hout

Hoe tergend nuchter stond het weer in de kranten. Afgeschuwelijk. Maar gelukkig waren enkele vrienden van ons erbij, toen de delegatie onder leiding van mijnheer Bruynzeel in ons landje terugkeerde. En hun verslag! Hartverwarmend, werkelijk hartverwarmend! Het bloed steeg ons naar het hoofd, toen wij hoorden wat mijnheer Bruynzeel allemaal gezegd heeft, hier en ginds bij onze Zuid-afrikaanse broeders. Hoe goed is het toch telkens weer om te merken dat de mensen die 't in Nederland echt voor het zeggen hebben zo heel anders zijn dan die rooie rakker en hunne vrienden!

Laat ons de goede Heer toch danken dat er nog lieden in Nederland zijn die zich niet laten leiden door valse sentimenten en zogenaamde progressieve principes, maar die in hun blazoen meevoren de goed vaerlandse beginselen handel en nijverheid, meerdere glorie van ons lage land en het fiere wapperen van de fraaie driekleur aan verre kusten. En laat ons toch eerlijk zijn, vrienden, wat hebben wij aan die theorieën van vrijheid, gelijkheid en broederschap der volkeren, terwijl onze beurs er slechts dunner van wordt? Niet voor niets hebben onze roemruchte voorvaders als Jan van Riebeeck, Louis Botha, P. Krüger en A.R. Schakel indertijd het oranje-blanje-bleu op de Kaap geplant en een rivier vol bloed gevochten tegen de Engelsen en andere Zoeloekaffers. Laten wij dat toch nimmer vergeten. Laten wij daarom het voorbeeld volgen van de goede vaerlander Bruynzeel en bedenken: hier kan iets groots verricht worden. Zegt niet, gij kunt hier niet over oordelen, want broeders van ons zijn ginds geweest. Onze broeders in Bloemfontein en Pretoria, Majuba en Witwatersrand hebben hulp van node, zeiden zij. Zij kunnen het niet langer zonder onze keukens stellen, om van de potloden maar te zwijgen. En bedenk, vrienden, welk een voldoening het zal zijn te weten dat zij met onze deuren die smerige zwarten buiten houden!

De aankomst van de handelsdelegatie op de nationale luchthaven Schiphol vorige week. Geheel links, nog juist zichtbaar, delegatieleider W. Bruynzeel.

maagd 1

Ferdinandusse's nieuwste thriller is uit: De brede rug van de Nederlandse maagd. Volgens insiders niet al te spannend, maar wel lekker satirisch. De schrijver situeert zijn hoofdpersoon in een niet verder gedefinieerde toekomst. Om het de lezer vooral niet al te moeilijk te maken overeenkomsten te vinden tussen "De brede rug van de Nederlandse maagd" en 1984 (Orwell) gebruikt hij verrekende namen als STROT en AVORT, die doen denken aan Orwells ENGSOC (Engels socialisme). STROT en AVORT stuan voor twee omroeporganisaties in het Rinsiaanse wereldje. Ferdinandusse heeft meer instanties en personen

YARGH

uit het heden naar de toekomst verplaatst: Mr. Slamsnout, met bolle ogen, dikke sigaren en geruchtmakende speeches; Anton Bokol, symbool van de Nederlandse handelsgeest; Sim S Schuim, een bekend presentator op de buis, die ervan houdt gezellige praatjes te maken en een voorliefde heeft voor volklieiders; mr Aupekelaere, het slachtoffer van een verkeersongeval en prominent lid van de SDAEIP (van arbeiders en intellectuelen); en tenslotte de brigadiers van politie en van de BVD Beernink, Roolvink en Schmelzer. Nog niet naakt op een schutting gezeten of in een paars korset gekropen? Bestijf dan in ieder geval nu een Nederlandse maagd.

h.g.

leven

Naar wij mochten vernemen (uit, zoals gebruikelijk, doorgaans welingelichte enz.) zullen onderstaande Nederlandse binnenkort ook hun leven te boek stellen. Zij hanteren de pen op het ogenblik met de volgende werktitels: Mr. J. Landré - "Schipper naast Stokvis". Ir. van Dis - "Hoe ik ziende blind bleef". P. Voogd (ex-boer) - "Wist ik veel". J. Beernink - "Weet ik veel". L. Huyzinga - "Herfstijf van een verloren zoon".

zak

De televisie medewerkers vallen als rijpe appels uit de Bussemse boom. Deze keer is Rob Funcke chef van Tros radio- en televisie actualiteiten op staande voet ontslagen door Tros directeur Minderop. Funcke mocht voor Tros-radio een programma maken naar het model van het Amerikaanse "Meet the press". Hij koos zelf een aantal journalisten uit, waaronder een Vrij Nederland redacteur. Telegraaf bonzen kregen echter in de gaten dat er een linkse kink in hun eigen telegraaftros dreigde te komen en grepen in. Funcke bleek er niets voor te voelen onder de Telegraaf-druk te zwichten. Dus zei Minderop: donderop. Conclusie: Tros-Kompas is een handig programma-blad in zakformaat maar nu Rob Funcke als Tros medewerker is geschrapt (net als Van Loon, Harris, Van der Broek etc). blijven er bij de programma's ook nog slechts figuren van dit formaat over.

help!

"Alstubbief! Help me!" kreet het meisje, terwijl ze het politiebureau binnenrende. "Ik ben net aangerand door een imbeciel!" "Hoe weet u nou dat het een imbeciel was?" vroeg de dienstdoende agent. "Dat kan niet anders", antwoordde zij. "Ik moest hem vertellen wat hij moest doen!"

blote lust

Dat gaan we meer doen: aankondigen wat er in komende afleveringen van deze rubriek zal verschijnen. Immers, vooruitlopen op gebeurtenissen prikkelt de nieuwsgierigheid en wil nog wel eens wat spanning kweken. Over prikkelen gesproken..... Hoe is het met uw zinnen gesteld? Hoe loopt uw lustcurve? Ronder uitgedrukt: Hoe reageert u op een foto van een lekkere blote meid (man)? Denk niet dat wij een loopje met u willen nemen. Het is de bedoeling om in het nummer van de volgende maand de resultaten van een onderzoek te publiceren naar de reacties van een tiental

proefpersonen van beiderlei kunne op een keur van pornografische artikelen. De opzet van dit onderzoek is, enige klaarheid te brengen in de kwestie: wat is het effect van pornografie, en mogelijk tevens enkele antwoorden te geven op de veelbesproken vraag: is pornografie schadelijk. Door een nauwkeurige registratie van de reacties van de proefpersonen - door hen zelf waarheidsgetrouw opgetekend - hopen wij te komen tot een beter inzicht in deze materie. Reeds 7 personen hebben zich bereid verklaard aan ons onderzoek mee te werken. Geïnteresseerden kunnen zich wenden tot de redactie van deze rubriek. Wij hebben nog 3 mensen nodig, te weten 2 mannen en 1 vrouw. Deelname is geheel kosteloos en anonimiteit wordt gegarandeerd. Wilt u zich opgeven voor 1 december!

weet u nog wel

- 2 November 1957. Miljoenste zwartbonte kalf in het Nederlandse Rundveestamboek ingeschreven.
- 3 November 1957 Finse geleerden stellen internationale ijkbasis vast op de Veluwe.
- 7 November 1957 De gemeente Amsterdam dreigt met distributie van gas en elektriciteit wegens geldgebrek.
- 8 November 1957 Het koninklijk paar na een reis van 3½ week om 14.22 uur met de Jan van Riebeeck uit West Indië op Schiphol aangekomen.
- 11 November 1957 Ambtenaren van het Ministerie van sociale zaken richten een politieke partij op.
- 17 November Voetbalwedstrijd Nederland-Belgie 5-2.
- 19 november In de Emmakliniek te Den Haag wordt de drieling Toet geboren.
- 22 November De Toverbalactie brengt f 275.000 op.

liedeke

In deze individualistische samenleving dreigt het saamhorigheidsgevoel hoe langer hoe meer verdronken te worden en daarom achten wij het juist u kennis te laten maken met het Benelux-lied. Al draait sedert jaren alles om de E.E.G., wij moeten niet vergeten dat wij een sterke band hebben met België en Luxemburg. Het Benelux-lied werd indertijd gecomponeerd door J. Andriessen en dient gedragen gezongen te worden.

Drie landen in donk're jaren een slagveld voor groot'ren dan zij Gehard in dezelfde gevaren, zien nu nieuwe voorspoed nabij. Zij leren weer samen te hopen en maken hun vriendschap waar, Zij zetten hun grenzen wijd open voor 't beste van elkaar. Wij schuiven verschillen terzijde, wij trekken elkander weer mee, Wij willen in donkere tijden het heldere licht zijn in zee. Om zo aan de wereld te tonen, en moedig, al zijn we klein, hoe goed het is samen te wonen, als volken vrienden zijn.

het rund

Hoe verdeelt de slager het vlees van het rund? De slager verdeelt het vlees van het rund in: kop, nek, dikke rib, middel rib, schouder, schenkel (voor), klapstuk, puntborst, borst, naborst, lende (contre filet), harst, staartstuk, platte bil en duimstuk, flank, schenkel (achter) en staart.

maagd 2

De Amsterdamse maagd is ook niet meer wat zij was. Er gaat verkeer door de IJ-tunnel.

DRAAIBOEK VOOR HET BEZOEK VAN PRINS CLAUS op dinsdag 12 november 1968.

Maandag 11 november
's-middags

Schoolterrein + vijver schoon. Na afloop van de lessen de ramen tegen elkaar open, prullemanden en afvalbakken schoon evenals de toiletten. (Huishoudelijke Dienst)

Dinsdag 12 november
9.30 uur

Alles controleren op schoonheid. Toiletten! !!!! (Hh.Dienst)
Goede sigaren en sigaretten, bloemen, documentatiemappen op kamer Schneider (Breuer, Mej.Wind)

9.45 uur

Alle gasten aanwezig. De heren Stempels, Weusten, Dormalen, v.d.Berghe, Schneider, Schaafsma, de Vos en Mej.Wind (kamer Schneider) v.d.Ende zorgt voor de Pers; Mevr.Rietveld voor het aannemen van de jassen (in de bovengang)

10.00 uur

Prins Claus en de heer Asbeck door Schneider en Stempels ontvangen bij de ingang van de School/c.q. hek O.Kerkstraat. Daarna ontvangst kamer Schneider. Voorstellen.

10.05 uur

(Mevr.Rietveld zorg voor de jassen)

Kopje koffie (Mevr.Köllen) aan de grote tafel.

deur de Vos/Weusten/Prins Claus/Stempels

v.d.Berghe

tafel

 Schneider

Mej.W/Dormalen/Schaafsma/van Asbeck

10.30 uur

Inleiding van Schneider over de School.

Wandeling naar het t.v.lokaal. Les van Schaafsma voor de tweedejaars. In het t.v.lokaal is klasse 2B, tezamen met Prins Claus, Stempels en v.d. Berghe.

Klasse 2A (lokaal 7); 2C + van Asbeck, Weuston, Dormalen + Schneider (lokaal 12); 2D (lokaal 6).

11.00 uur

Terug naar kamer Schneider. Kopje koffie (Mevr.Köllen)

11.25 uur

Rondgang door het gebouw (bibliotheek, tijdschriftenzaal).
(Mej.Wind).

11.40 uur

Les in lokaal 2 (J.de Vos). Klasse 1A + gasten.

(Tussen 11.25 en 12.15 moeten de volgende huishoudelijke werkzaamheden worden verricht):

- kamer van Schneider ontruimd en ingericht voor lunch (Hh.Dienst)
- in de beneden en de bovengang tafels gereedzetten voor het algemene glaasje sherry, sherry inschenken. Drie tafels in iedere gang.

Behulpzaam zijn hierbij:

/ Mevr.Thiele	/ Katrien de Klein
/ Mevr.Rietveld	/ Janneke Rooseboom
/ Hr.Breuer	/ Corrie Velders
/ Hr.Zijderveld	/ Els Smit
/ Hr.de Pater	/ Hetty van Rooy
/ Gertie Offermans	/ Mej.Wind

(Totaal 300 glazen verdeeld over 6 tafels)

12.15 uur

Algemene openbare ontmoeting met Prins Claus en leerlingen van de School.

12.45 uur

Wandelende lunch in de kamer van Schneider. Aanwezig: de gasten, Bestuur Diurnarius, Studieraad, Redactie Krant, Stafdocenten.

Behulpzaam met bediening:

Eleonoor van Oostveen en Marjoleyn Uitzinger.

Menue: Bouillon, Broodjes, Koffie, Taart.

13.45 uur

Vertrek.

P.S. Onderstreept of aangestreept zijn die personen, die verantwoordelijk zijn voor een bepaald onderdeel.

BOY

naam: _____
adres: _____
plaats: _____

Sturen naar School v.d. Journalistiek,
Palmstraat 22, Utrecht. En maak f 10,00
over op Gironummer 1366190

t.n.v. Sch. v.d. Journ. met
vermelding van KRANT

Nixon: Wie er ook hoofdredacteur van Elsevier is, voor mij blijft het altijd het blad van Lunshof!

vergezicht

"PANORAMA is met zijn tijd meegegaan en heeft de evolutie van het Nederlandse volk op de voet gevolgd. Met het vermeerderen van de kennis steeg ons niveau. Toen progressiviteit een lofwoord werd, werden wij vooruitstrevend. Toen de taboes werden afgebroken, hanteerden wij het houweel. Wij hebben er altijd behoefte aan gevoeld onze horloges gelijk te zetten met de moderne tijd".

Bovenstaande tekst is een citaat uit het Panorama-commentaar van nummer 46. Hoofdredacteur Gerard Vermeulen steekt de loftrumpet over eigen blad. En als je gelezen wordt door vierhonderdduizend abonnees mag je dat ook doen: het bereiken van een oplage van vierhonderdduizend is voor een Nederlands geïllustreerd weekblad geen kleinigheid. Dan moet het wel goed wezen, nietwaar?

Dat die hoge oplage overigens te danken zou zijn aan "het hanteren van het houweel" tegen taboes lijkt sterk. Nog een citaat uit Vermeulens feestrede: "Ons pad ging niet louter over rozen. PANORAMA immers was het eerste geïllustreerde weekblad in Nederland dat het aandurfde aan opinievorming te doen. Wij begonnen hoofdartikelen op te nemen met een strikt persoonlijke mening. Wij gaven felle briefschrijvers ongezuuten lik op stuk. Wij bedachten satirische voorplaten (vroeger achterplaten). Wij publiceerden artikelen met rechtstreekse aanvallen op personen en instellingen".

Om in Panoramastijl te blijven (rubriek Hoogachtend): nou, nou! (red).

De heer Vermeulen uit zich minder bloemrijk, maar oprechter, als hij het succes van zijn blad dankt aan zijn gevoel voor de gulden middenweg. Zoals hij zelf zegt: "De zeden van de Randstad Holland zijn vrijmoediger dan de folklore van de Zeeuwse eilanden. Het totaal van Nederland went schokkerig aan de nieuwe tijd en PANORAMA moest het gulden midden zien te vinden met een formule die voor zeer velen aanvaardbaar was".

Inderdaad: voor zeer velen, voor te velen.

**MEDIAAL / YARGH
GRrROM**

Redactie Gêjé van der Breggen. Samengesteld door Cees Stuurup en Gêjé van der Breggen, met bijdragen van Hans Grimm en Gert Fokkens.

een enquête van onbekende kleur dat kan toch niet, denk je dan - en inderdaad!

"Deze vragenlijst is ontworpen om U te helpen bij het bepalen van Uw politieke kleur. Uw opvattingen kunnen op deze manier worden geclassificeerd naar gangbare algemene normen." Aldus de inleiding tot een pagina navrante nonsens onder de titel "Kleurbekennen", ondertekend met vier namen, in het vorige nummer van krant. Welnu, de auteurs hebben inderdaad bekend.

Zij hadden er beter aan gedaan de volgende aanhef te verzinnen: "deze vragenlijst is door ons stomweg vertaald om U in staat te stellen de politieke kleur die U toch al denkt te hebben, erin bevestigd te zien. Uw opvattingen kunnen op deze manier worden geclassificeerd naar willekeurig gekozen, soms niet ter zake doende, subjectieve normen", toen zij zich bij wijze van, ongetwijfeld oerkomisch, Gezelschapspelletje Voor Vier Heren te buiten gingen aan de bewerking van het Amerikaanse voorbeeld (welk voorbeeld trouwens? Waarom mogen we dat niet weten?). De titel had ongewijzigd kunnen blijven: kleurbekennen is het spelen van de gevraagde kleur. Met als troef: onhandig schaamrood.

Terzake. De gevolgde methode is bekend uit de sociale wetenschappen: als je voor iets dat je wilt meten nog geen goede maatstaf hebt gevonden, kun je proberen een set vragen op te stellen die ieder een aspect van dat iets behandelen. De som der antwoorden levert een bepaalde score op een bepaalde schaal op, en dan kun je voortaan zeggen dat "iets" (bijv. intelligentie, of autoritaire persoonlijkheid) bij de een meer of minder voorkomt dan bij de ander. Het blijft dus een relatieve maatstaf. De kunst is, datgene wat je wilt meten, laten we zeggen intelligentie, zo goed mogelijk in z'n verschillende aspecten uiteen te leggen, en dan die aspecten zo goed mogelijk in vragen, of "items", te "vertalen". Bovendien moet hun onderlinge belangrijkheid worden vastgesteld. Hoe goed dat alles ook gebeurt, het levert natuurlijk nooit een absolute maatstaf op. Hoe goed ook uitgezuiverd, het meetinstrument blijft altijd minstens cultureel gebonden, met impliciete cultuur-waarden. Maar dat wetenschap niet waardenvrij is, wisten we al.

Een concrete moeilijkheid is, dat je ook binnen die culturele gebondenheid nooit zeker bent de goede vragen te hebben gesteld, en andere terecht te hebben weggelaten. Vergelijkingsmateriaal in de vorm van een andere maatstaf waar je deze aan kunt toetsen is er niet, want anders zou je deze niet hoeven te maken. Een dergelijke schaal blijft altijd een gok, en er moet altijd aan gesleuteld worden; daarom wordt dit meetinstrument in de sociale wetenschappen ook met zoveel omzichtigheid gehanteerd. Slechts een paar schalen worden, na jaren doktoren, wat uitbreider toegepast, zij het nog steeds met veel huiver: Dogmatism-schaal, F-schaal (autoritaire persoonlijkheid), E-schaal, schalen voor meting van het I.Q.

KAN NIET

Totdat je een nummertje Krant tegenkomt. Niets vermoedend kom je daar een set vragen tegen, waaruit moet worden afgeleid dat er mensen zijn die twee levensgrote problemen in één klap hebben opgelost: ten eerste wat is links en wat is rechts in de politiek, en ten tweede: hoe meet ik dat bij anderen. Dat kan toch niet, denk je dan, en inderdaad. Bij lezing blijkt dat het hier gaat om een exemplaar uit de uitgebreide serie, laat ik maar zeggen, damesbladgeintjes die in op-

zet zoveel van onze schalen weg hebben, maar die je toch niet onmiddellijk in Krant verwacht tegen te komen. Krrrrrrant.

Damesbladen bezondigen zich niet voor niets veel aan geintjes van het genre: wat zou het leuk zijn mijn lezertjes zichzelf eens te laten peilen op hun politieke gezondheid, of op het karakter van hun man; 's kijken, ik ben zelf links, wat zijn politieke strijdpunten, dat en dat, hoe denk ik daar zelf over, zus en zus en zo, mooi, dan neem ik die strijdpunten als vragen, en mijn antwoorden als indicaties voor links-zijn; wat zijn er nog meer voor antwoorden, ja, die en die, goed zo, dan noem ik die rechts. Klaar. Het is erg leuk, namelijk, om zulke schalen in te vullen.

Op de eerste plaats bevredigt het een begrijpelijke nieuwsgierigheid. Je wilt wel eens weten hoe een verschijnsel dat ook op jou van toepassing is "wetenschappelijk" benaderd wordt. Ten tweede kun je uit het genre schalen dat we nu op het oog hebben iedere gewenste uitslag halen. Dat betekent dat iedereen zonder veel moeite zichzelf erin kan bevestigen, waarna hij zijn oude overtuiging met meer verve kan aanhangen, omdat nu "objectief" is vastgesteld dat hij er zo over denkt. Zeker waar er meestal wel een naam

door HANS NIEMANTSVERDRIET

bij staat, die de geldigheid van de vragenlijst voor de leek bevestigt. Het vervelende is bovendien, dat je jezelf er zo makkelijk mee kunt bedonderen. Op een schaal bijv. die bepaalde houdingen meet, vul je gewoon de antwoorden in die horen bij de houding die je graag zou hebben, of die je graag zou hebben, of die je denkt te hebben, zonder dat dit feitelijk het geval is.

CAMOUFLAGE

Als je, wanneer je zo'n schaal maakt, dit effect optimaal wilt bereiken, moet je vooral de score van ieder antwoord alvast bij dat antwoord zetten. De instructie "Plaats het nummer van Uw antwoord in het hokje" is dan een poging tot camouflage die in zijn eenvoud hypocriet wordt. Na twee vragen heeft iedereen in de gaten dat het niet echt om een nummer gaat, maar wel degelijk om een score. En nog een vraag verder dat je, als je erg links wilt uitkomen, de antwoorden met de laagste scores moet kiezen. En omgekeerd. Wat dan voortaan ook wel gedaan wordt. Kleurbekennen.

Een schijnbaar voordeel van deze vragenlijst is dat sommige vragen zo slecht zijn, dat de weerszin tegen het antwoord dat je zou moeten kiezen om de politieke kleur die je graag zou hebben, bevestigd te zien, zo groot is dat je er niet toe komt. De lijst is met andere woorden zo slecht, dat je niet eens kans ziet voor een politieke zelfbevrediging.

CULTUURPATRONEN

Daarmee komen we op een ander punt. Hoe perfect ook, een schaal geldt, zoals we al hadden gezien, altijd slechts binnen een bepaald cultuurpatroon. Dat betekent dat het nooit te rechtvaardigen is als je hem stomweg vertaalt voor mensen in een andere cultuur. Wat in de ene samenleving een politiek strijdpunt is, hoeft dat in de andere helemaal niet te zijn, of in mindere mate. Een Amerikaanse schaal dekt het Nederlandse cultuurpatroon niet. Daarom is de bewerking en aanpassing van een schaal aan een andere samenleving welhaast net zo moeilijk als het opstellen van een nieuwe. Maar dan zal het ook niet gebeuren dat in de Nederlandse verhoudingen de vraag wordt gesteld:

10. Moet iemand lid zijn van een vakbond om een baan te kunnen krijgen?

0 - Ja

6 - Neen

4 - Neen, met een paar uitzonderingen

2 - Ja, met een paar uitzonderingen

Als men weet dat in Amerika de vakbonden bedrijfsgevoerd georganiseerd zijn, zou de vraag daar zinvol kunnen zijn. Maar als ik in Nederland graag links wil zijn, dan moet ik toch die 6 punten slikken, die mij daarvan verwijderd houden. Het voor de hand liggende "neen" op deze vraag maakt mij anderhalf maal zo rechts als wanneer ik nota bene van mening zou zijn dat de welvaart voor iedereen in Nederland het meest zou stijgen door een vrije markteconomie waarbij de prijzen en de productie bepaald worden door vraag en aanbod. Dit onverhuld 19de-eeuws liberalisme levert bij vraag 16 slechts vier punten op. Terwijl toch iemand die dit zegt eigenlijk al "uit" is. Hij kan verder nog voor spek en bonen meedoen, die hij dan kan besteden voor de armenzorg. Tenzij hij dit antwoord alleen maar kiest omdat hij bij het volledig ten onrechte als enig alternatief gegeven "0 - een door de overheid geleide economie waarbij productie en prijzen bepaald worden door die overheid" nog minder goed terecht kan. De keuze is inderdaad onzinnig, er moeten veel meer mogelijkheden worden gegeven.

IRREEL

Het pleit niet voor het volk, maar vraag 17 zal wel oorspronkelijk geluid hebben: "Het is in het belang van het Amerikaanse volk dat de regering nauwe politieke en culturele relaties onderhoudt met de communistische landen", waarbij ten behoeve van Krant Amerikaanse is vervangen door Nederlandse. Want wie wil er volhouden dat zelfs de Nederlandse buitenlandse politiek ook maar enigszins, in navolging van de Amerikaanse wortelt in een anti-communistisch klimaat van zodanige intensiteit dat bovenstaande formulering als reëel wordt ervaren? Niemand toch zeker. Waarom wordt ons dan aangepretd dat we hiermee een item hebben voor een scheiding in politiek links en rechts?

De laatste vraag kan ook gesteld worden voor punt 6, waarin men zich afvraagt wie de opleiding van studenten in Nederland moet bekostigen. Ook hier hebben we niet te maken met een noodzakelijk onderdeel van de schaal, eenvoudig omdat het hele vraagstuk buiten een beperkte kring niet leeft. En er is dus al helemaal geen reden om iemand die vindt dat dat uit eigen middelen moet gebeuren nota bene rechtser te noemen dan (ik pak er een paar uit die een lagere score krijgen):

- iemand die vindt dat Nederland Zuid-Afrika volledige militaire en economische steun moet geven;
- iemand die vindt dat anarchistische studenten behandeld moeten worden als subversieve elementen en als zodanig gevangenen moeten worden gezet;
- iemand die de vrijheid van de individuele staatsburger het best gewaarborgd acht door een verbod van demonstraties omdat zij een ordeverstoring zijn.

OUDE DOGMA'S

Zo zitten er nog wel meer dwaze tegenstellingen in. Je krijgt zowel bij vraag 2 als bij vraag 15 nul punten als je je uitsprekt voor nationalisatie van industrieën. Links wordt dus weer een van zijn oude dogma's aangepretd, die ze zal moeten hebben om "objectief" links genoemd te kunnen worden. Maar in vraag 2 krijg je slechts 1 punt als je subsidiëring i.p.v. nationalisatie kiest, terwijl daarentegen het daar naar mijn smaak tussen liggende standpunt dat nationalisatie slechts in beperkte mate door de nationale overheid die-

Vervolg op pag. 17

Wie de schoen past trekke hem aan

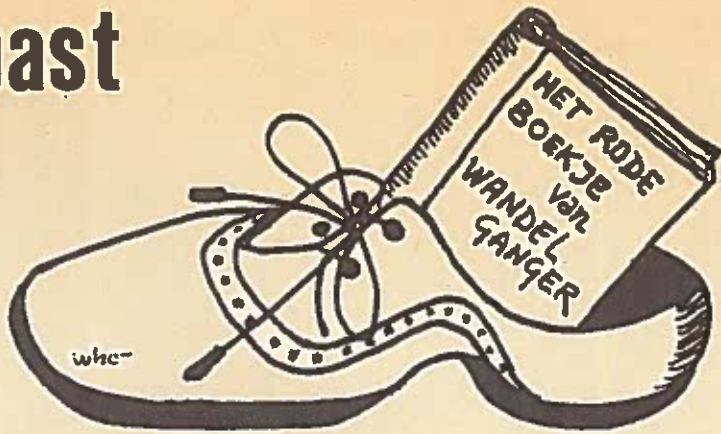
Het wordt broodnodig tijd, dat al de linksen, adspirant-linksen, pseudo-linksen, would-be linksen en hun achterland van kleurloze meeschreeuwers - ter land, ter zee, ter lucht, of waar ook ter wereld - zich eens gaan bezinnen hoe de kloof tussen idealistisch gekrijns en haalbare werkelijkheid kan worden overbrugd. Het moet langzamerhand maar eens uit zijn met het uiterlijk nonconformisme. Er zijn genoeg ambassadeuriten ingeworpen en de bewondering voor good-old Che is allang buiten zijn proporties gegroeid.

Net zo goed als er een groot aantal zaken binnen ons huidige maatschappelijk systeem aan vernieuwing, verdelging, of verbetering (doorhalen wat niet gewenst is), toe is, wordt het ook tijd dat het kreterige deel onder de linksen eens wordt aangepakt.

Frank Zappa heeft het gelukkig al door. Deze man heeft onder andere gezegd, dat de mensen die bijna stikken van maatschappelijke verontwaardiging, daadwerkelijk moeten gaan handelen. Hij stelt bijvoorbeeld voor, om met een keurig geknipte bol met bijbehorend confectiepak te solliciteren bij een van de massamedia en van daaruit progressieve activiteiten ontplooiën. Gewoon geniepig infiltreren dus.

Een en ander betekent, dat een aantal linkse uiterlijk-nonconformisten overstag moeten gaan naar het innerlijk nonconformisme. Het zal een innerlijk nonconformist namelijk aanmerkelijk minder moeite kosten ergens te infiltreren dan de uiterlijk nonconformist. Het kost moeite jongens, maar probeer het eens. Het is net iets te makkelijk om alleen maar tegen huisjes te schoppen, zonder dat je er iets tegenover kan zetten.

Dit wil geenszins zeggen, dat je dan alleen maar kritiek zou mogen hebben als je alternatieven kunt aantonen. Het is zeer wel mogelijk, dat je constateert, dat er iets niet goed is, maar dat je daar geen andere weg voor weet. Geef niks hoor. Wel is het zo jongens, dat wanneer er fundamentele zaken als de sociaal-economische constellatie, het vraagstuk Portugal-Griekenland-Nato en de verhouding Oost-West worden gekritiseerd, er

dan ook enigszins met alternatieven moet worden gewerkt. Anders verzandt het idealisme in zweverig gedaaas jongens, en dat zou jammer zijn.

Pragmatisme

Pragmatisme is niet alles. Met pragmatisme moet je erg uitkijken, dat je je idealen niet verliest. Het utiliteitsbeginsel heeft ook niet altijd de voorrang te hebben. Pragmatisme riekt vaak naar opportunisme. Een pragmaticus lijkt vaak op fantasievolle droogkloot. Het is allemaal waar. Met pragmatisme politiek meer mans is daarentegen ook waar. We moeten toch van het fabeltje af, dat politiek-progressieve ideeën alleen maar door waarachtig-linksen gekoesterd mogen worden. Een pragmaticus kan toch ook leuke dingen doen. Het erkennen van de DDR, meer ontwikkelingshulp, verhoging van de medezeggenschap en ga zo maar door. Toe maar.

Links (als niemand precies weet wat dat is, hoef ik dat ook niet te weten) schreeuwt altijd heel hard, dat de structuur van de maatschappij verrot is en dat de toekomst inkt - maar-dan-ook-wel-inkzwart is. Volgens dit links loert de pragmaticus niet verder dan zijn neus lang is. Een afgrijselijk misverstand. Een pragmaticus wenst te roeien met de riemen die hij heeft. En dan vallen er inderdaad wel eens wat ideeën over boord, maar die kunnen altijd wel weer worden opgevisst. Al was het maar door links.

Kort en goed: Een pragmaticus kan nog wát doen aan schrijvende narigheden als een belachelijk en een verouderd leger (organisatie en zo), een verouderd onderwijsstelsel en machtsconcentratie in de pers. Een schreeuwerige linkserd kan dat niet. Die loeit: "Het leger moet weg; medezeggenschap op de kleuterschool (dit is overdreven hoor jongens); staatsubsidie voor de pers (dit zeggen niet alle linkerds hoor)".

De fout van vele mensen uit de linkse hoek is, dat ze geen riemen wensen en derhalve niet kunnen roeien ook. Ze pretenderen dynamisch te zijn en de praktijk wijst uit dat ze statisch zijn. Een tragische paradox.

Niet zenuwachtig

Julie hebben het wel begrepen, jongens. Beter een half ei dan een lege dop. Daar moeten jullie meer mee leren werken. Je hoeft je niet direct zenuwachtig te maken van: "kan ik nu wel op de pvda stemmen, want die wil geen riemen om te roeien en zo", want Joop den Uyl is een pragmaticus.

Over Han heb ik het in dit kader liever niet, want dat is een van de dogmatische schreeuwers. Han durft niet tot daden over te gaan, omdat hij dat D'66 niet gunt. Han blijft daarom maar zitten waar hij zit. Dat is niet consequent van Han. Han is een zeer duidelijk voorbeeld van de genoemde tragische paradox. Han wil wel allemaal vernieuwen en rommelen, maar hij laat zich tegelijkertijd inkapselen in zijn partij, omdat het "zie je wel" van Van Mierlo niet mag klinken. Flauw hoor. Links hoeft niet metéén over te gaan op het pragmatisme. Dat is een onmenselijke eis. Wel moet links gaan beseffen, dat er zo (hard schreeuwen, niets doen) ook niets van terecht komt. Het verlanglijstje zal - in ieder geval gedeeltelijk - op de praktijk van het leven moeten worden afgestemd. Dus wel veranderingen op politiek, sociaal-economisch en weet ik wat voor vlak, maar binnen het raam van de mogelijkheden graag.

C.LABEUR

(lid van het Nederlands Paternalistisch Genootschap).

dat kan toch niet...

Vervolg van pag. 16

nen plaats te vinden, bij vraag 15 ineens 2 punten oplevert.

Evenmin vermag ik te zien hoe het standpunt dat, omdat de tijden veranderen en de situatie in de wereld steeds complexer wordt, christelijke waarden en individuele rechten in veel gevallen ook veranderd en aangepast moeten worden, even rechts of even links is als het standpunt dat de Nederlandse regering de ontwikkelingslanden het beste kan helpen door steun aan zending en missie. Toch krijg je in beide gevallen (resp. vraag 18 en vraag 9) twee punten.

NOG MEER ONZIN

En zo kan men doorgaan:

20. Moet de BVD het recht hebben om subversieve en antidemocratische elementen te controleren?

Blijkens de antwoordmogelijkheden moet ik hier onmiddellijk "neen" roepen, zonder me af te kunnen vragen of zulke elementen wel bestaan, en zo ja, wat dat dan wel zijn. Maar misschien is dat toch nog wel linkser dan "neen".

12. Moeten de radio-uitzendingen iedere avond besloten worden met het volkslied?

Het lijkt mij dat hier nauwelijks een indicatie voor links of rechts in gevonden kan worden. Toch is iemand die deze vraag met ja beantwoordt even

rechts als iemand die, bijvoorbeeld, anarchistische studenten als gevaarlijk beschouwt en vindt dat ze van de universiteit moeten worden verwijderd, of als iemand die meent dat de wereldvrede het best bereikt kan worden door een handhaven van de status quo en een politiek van coëxistentie.

8. Welk politiek systeem zou U graag aan Uw kinderen willen doorgeven?

Zou dat niet voor iedereen zijn het systeem dat hij zelf aanhangt? En is het ons daar nu niet om te doen? M.a.w.: maakt het antwoord op deze vraag niet alle andere vragen overbodig? Tot slot:

14. Automatisering in handel en industrie leidt tot:

- 2 - een laag-conjunctuur met afnemende werkgelegenheid
- 7 - een hoog-conjunctuur met volledige werkgelegenheid
- 0 - armoedige toestanden voor arbeiders wegens de hoge graad van werkloosheid
- 5 - een expansie van de economie met een toegenomen werkgelegenheid
- 3 - geen verandering in de economie en de werkgelegenheid

Nou vraag ik je toch. Wat heeft dit met politieke stellingname te maken. Het gaat er niet om welke toestand dat je denkt dat zal ontstaan, maar om de maatregelen die je denkt te nemen als blijkt welke toestand wel eens zou kunnen ontstaan. Dat is politiek. De armoede van deze vraag staat borg voor de kwaliteit van de schaal.

We moeten ons, kortom, bij voortdurend afvragen waarom deze vragen zijn gesteld, waarom andere vragen niet zijn gesteld, waarom deze antwoordmogelijkheden zijn gegeven en andere niet, waarom daaraan deze kwantificering is gegeven, En dan lijkt deze lijst nergens naar, zodat wij er ons ook niet over hoeven te verbazen dat de "uitslag" in keurig ingedeelde en benoemde hokjes wordt gegeven, zo statisch en bevooroordeeld als het maar kan zijn, waarbij dan het wezenskenmerk voor links en rechts blijkt te zijn: resp. meer en minder overheidsbemoeiing. Dogmatischer kan het niet. "Vat moed en lees af hoe U politiek bent geclassificeerd". Er zijn er, die menen dat de publikatie in *Krant* een grap is, zij het wat betreft sommigen misschien postuum. Ik heb mij niet alsnog op de dijen gekletst toen ik voor het eerst die veronderstelling hoorde. Bovendien geloof ik er niet in. Het soort grappen waaronder deze publikatie zou vallen wordt namelijk gemaakt om er iets mee aan te tonen. Maar een eerste voorwaarde daartoe is, dat de grap als zodanig herkenbaar is. Al zet je er maar "Wubbe" onder. Of zoiets. Dat is niet gebeurd, dus van tweeën één: of het is inderdaad geen grap, of het is het wel, maar dan een misplaatste die aan zijn doel is voorbij geschoten door een publicistische fout waarvan je niet verwacht dat die op deze school gemaakt zou worden. Nou, dat verwacht ik dan ook niet, dus houd ik het op het eerste. En laat ik hieronder niet, al dan niet postuum, het tegendeel beweerd zien.

de pers op cuba

OF:
"HET WOORD
BIJ DE DAAD"

BEWUSTWORDING

De kapitalistische underground heeft met de cubaanse pers gemeen, dat zij een nieuwe bewustwording propageert, een nieuwe mens die als individu de baas is over het stelsel waarin hij leeft. De underground van het westen wil dit bereiken door desintegratie van het systeem.

De cubaanse revolutie schept de mogelijkheid om een heel nieuw systeem op te bouwen, dat aan de eisen van een jonge, bewustlevende generatie kan voldoen.

De kapitalistische undergroundse pers en de cubaanse bovengrondse pers kennen geen concurrentiepositie. Adverteerders en geselecteerde belangengroeperingen komen niet voor. Er is geen peuterig gezeur van een Telegraaf die alleen maar zijn abonnementsaantal kent, en een Vrije Volk dat alleen maar zijn belang in de gaten houdt.

Mulisch zegt: "Op Cuba heerst de leugen en de huichelachtigheid niet".

(ADVERTENTIE)

In "Het woord bij de daad", het laatste boek van Harry Mulisch, worden twee bladzijden besteed aan de pers op Cuba.

De getuigenis van de revolutie op Cuba leert ons vooral, dat op Cuba niet het communisme heerst, dat de menselijke rechten opoffert aan het systeem. Daarnaast wordt duidelijk dat er van een laat-kapitalisme helemaal niets voorkomt. Cuba vertegenwoordigt een derde mogelijkheid. Dat betekent dat de bevolking er zelf een sociale en politieke organisatie ontwikkelt die haar de meest ideale schijnt. Dit gebeurt onder leiding van geest, woord en geschrift van Fidel Castro en wijlen Ernesto Che Guevarra.

Vooraf Fidel spreekt van een "nieuwe mens", en hij bedoelt ene lid van een maatschappij die gebaseerd is op de "authentieke revolutie".

Met deze gegevens moet het duidelijk zijn, dat de pers op Cuba een belangrijke rol vervult. Zij is het eigenlijke "woord bij de daad", en vertegenwoordigt een "daad" die in de hele wereld met gemengde gevoelens wordt gadeslagen. Gezien tegen het politieke licht dat de bestaande machtsblokken uitstralen, moet de "daad" van Cuba wel als een undergroundse activiteit beschouwd worden.

Mulisch constateert, dat de cubaanse pers ondergronds is, en wel omdat het land eigenlijk in oorlog is met Amerika. (Mulisch: "Het eiland wordt belegerd, uitgehongerd en zonder ophouden gefiltreerd door agenten met sabotage- en moordopdrachten").

DE "ILLEGALITEIT"

De illegaliteit is inderdaad een aspect van de undergroundse pers. Maar we kunnen, door een redelijke analyse van wat "underground-press" in de verschillende systemen betekent, nog veel verder gaan dan de constatering van Mulisch.

De undergroundse pers in communistische landen is er (zo zij bestaat) om te ageren tegen het bestaande totalitaire systeem. Hierbinnen wordt, ondanks de "wettelijke persvrijheid", geen mogelijkheid opengelaten om het verlangen naar zekerstelling van menselijke rechten (waaronder het recht van vrije meningsuiting) te openbaren.

Cuba en zijn pers ontkennen nu juist deze onvrijheid van het communisme. Dat wil niet zeggen dat er geen vorm van censuur is in de pers. Mulisch wijst er op, dat contra-revolutionaire activiteiten in geschrift verboden zijn op Cuba. Dit is begrijpelijk, omdat deze activiteiten nu juist de instelling van een totalitair systeem zouden bevorderen. De pers van de "authentieke revolutie"

op Cuba zou in bv. Rusland undergroundse activiteit zijn. Op Cuba zelf is zij bovengronds.

VERANDERING

In de kapitalistische landen stelt de underground zich op tegenover de bestaande structuur. Zij ageert tegen geestelijke en economische uitbuiting. Zij wil veranderingen brengen in de positie van de mens, die ondanks zijn rechten, slaaf van het systeem is.

De underground-pers wil hier een tegenhanger zijn van de bestaande pers, die commercieel is (economisch afhankelijk) en volledig meewerkt aan het voortbestaan van het systeem.

door Cas Griever

Doordat er het recht van vrije meningsuiting is, is deze underground in wezen bovengronds. Maar omdat zij buiten het bestaande bestel wil staan (en gedeeltelijk staat) wordt zij underground genoemd.

DREIGING

Door de dreiging van Amerika voor de kust krijgt de bovengrondse pers op Cuba nog een derde factor toegevoegd die het underground-karakter vertegenwoordigt. Mulisch maakt de vergelijking met de illegale pers in Europa gedurende de Tweede Wereldoorlog.

Dit laatste en de beide voorgaande vergelijkingen veroorloven ons de vaststelling, dat het cubaanse woord bij de cubaanse daad de eerste echte bovengrondse-underground-press is.